

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

КОСТЮК ВАЛЕРІЯ МИХАЙЛІВНА

ОБЛІК І АУДИТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
КУЛИНИЧ МИРОСЛАВА БОГДАНІВНА
Кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 08.12. 2025 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І.Б.

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«04» грудня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ) ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ

Костюк Валерії Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Облік і аудит реалізації продукції (робіт, послуг)

Керівник проекту (роботи) Кулинич Мирослава Богданівна, кандидат економічних наук, доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і розробці методичних рекомендацій щодо поліпшення організації обліку та аудиту реалізації продукції, робіт і послуг. Реалізація цієї мети передбачає послідовне дослідження економічної сутності операцій реалізації, аналіз нормативного забезпечення, вивчення практики ведення обліку на підприємстві, оцінку діючої системи аудиту та обґрунтування напрямів її вдосконалення.

4. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

АННОТАЦІЯ

Костюк В.М. Облік і аудит реалізації продукції (робіт, послуг).

В роботі досліджено теоретичні та методичні засади обліку і аудиту реалізації продукції (робіт, послуг), визначено економічну сутність доходів і фінансових результатів, нормативно-правові засади їх формування, а також сучасні завдання бухгалтерського обліку у сфері реалізації. У вступі визначено мету – удосконалення методики обліку й аудиту реалізації; об'єкт – процес реалізації продукції; предмет – методи та організація облікового і контрольного забезпечення операцій з реалізації.

Проведено аналіз організації обліку реалізації продукції на підприємстві, розглянуто систему документування, порядок визнання доходів, узагальнення інформації на рахунках і відображення її у звітності. Охарактеризовано практику аудиту реалізації: оцінено ризики, розглянуто контрольні процедури та визначено проблеми достовірності даних щодо доходів. Результати аналітичної оцінки внутрішнього контролю дозволили виявити недоліки у відображенні операцій і сформулювати пропозиції щодо їх усунення.

В роботі також досліджено можливості удосконалення методики обліку реалізації з урахуванням вимог національних стандартів, галузевої специфіки та сучасних підходів до управління доходами. Узагальнено методичні підходи до оптимізації облікових процедур, підвищення якості аналітичної інформації, покращення прозорості процесів формування фінансових результатів.

В роботі вдосконалено підхід до здійснення аудиту операцій з реалізації продукції шляхом формування оновленого алгоритму перевірки, який враховує оцінку ризиків суттєвих викривлень, особливості документообігу, типові помилки та вимоги чинних нормативів аудиторської діяльності. Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на підвищення точності процедур контролю, посилення доказовості аудиторських висновків і забезпечення надійної перевірки інформації про доходи від реалізації.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні методичних підходів до обліку та аудиту реалізації продукції, формуванні рекомендацій щодо вдосконалення внутрішніх контрольних процедур, а також у розробці систематизованої моделі аудиторських дій, що підвищує достовірність перевірки операцій із реалізації.

Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження в діяльності підприємств для підвищення якості облікової інформації, вдосконалення системи внутрішнього контролю, мінімізації помилок у відображенні доходів та забезпечення більшої достовірності фінансових результатів. Запропоновані підходи можуть бути впроваджені бухгалтерськими службами, аудиторами, а також використані як методична база для подальших досліджень у сфері обліку і контролю реалізації продукції.

Ключові слова: облік, аудит, реалізація продукції, доходи, фінансові результати, контроль, методика аудиту, готова продукція.

SUMMARY

Kostiuk V. M. Accounting and Audit of Product (Work, Service) Sales.

In the paper the theoretical and methodological foundations of accounting and auditing of product (works, services) sales are examined, the essence of income formation and financial results is defined, the regulatory framework is characterized, and modern tasks of accounting in the field of sales are clarified. The introductory part specifies the purpose of the research – to improve the methodology of accounting and auditing of sales; the object – the process of product sales at the enterprise; the subject – methods and organizational approaches to accounting and auditing of sales operations.

A study of the organization of sales accounting at the enterprise has been conducted, including the documentation system, revenue recognition procedures, summarizing information in accounting records, and presenting indicators in financial

reporting. The practice of auditing sales operations is characterized: risks are assessed, control procedures are considered, and issues regarding the reliability of revenue data are identified. The results of the analytical assessment of internal control made it possible to reveal shortcomings in the reflection of business transactions and develop recommendations for their elimination.

In the paper the possibilities for improving the methodology of sales accounting are also investigated, considering national standards, industry specifics, and modern approaches to income management. Methodological approaches to optimizing accounting procedures, increasing the quality of analytical information, and enhancing transparency in financial result formation are summarized. The proposed recommendations include improvements in documentation practices, enhancement of internal control processes, and implementation of automation tools in sales accounting. The paper improves the approach to auditing sales operations by developing an updated verification algorithm that takes into account the assessment of material misstatement risks, specific features of documentation, typical errors, and the requirements of current auditing standards.

The scientific novelty of the study lies in clarifying methodological approaches to accounting and auditing of product sales, developing recommendations for improving internal control procedures, and creating a systematized model of audit actions that enhances the reliability of sales-related inspections.

The practical significance lies in the possibility of applying the research results at enterprises to improve the quality of accounting information, strengthen the internal control system, minimize errors in revenue recording, and ensure greater reliability of financial results. The proposed approaches can be used by accounting departments, auditors, and applied as a methodological basis for further research in the field of sales accounting and control.

Key words: structure, audit, product sales, income, financial results, control, audit methodology, finished products.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)	
1.1 Сутність та економічна природа реалізації продукції (робіт, послуг)	9
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг).....	11
1.3 Галузева характеристика діяльності ТОВ «Петрол Партнер»	16
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) В РАМКАХ ДОСЛІДЖУВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
2.1 Економічна характеристика та фінансовий аналіз діяльності досліджуваного підприємства.....	22
2.2 Організація обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг) на досліджуваному підприємстві	28
2.3 Податкові аспекти обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг): порядок, документи та відображення	34
РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТ ОПТИМАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ЗА ОПЕРАЦІЯМИ З РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ (РОБІТ, ПОСЛУГ)	
3.1 Проект оптимізації обліку, аудиту, контролю, аналізу реалізації продукції (робіт, послуг)	39
3.2 Оптимізація податкової політики в частині операцій зі здійснення реалізації продукції (робіт, послуг).....	44
3.3 Оцінка ефективності впровадження проекту оптимізації організації обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг) в рамках досліджуваного підприємства.....	51
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена зростанням вимог до прозорості фінансової інформації та підвищенням значення достовірності даних щодо реалізації продукції, робіт і послуг. Саме ці операції формують ключові статті доходів, визначають фінансовий результат, впливають на рентабельність та слугують основою для прийняття управлінських рішень. В умовах активного розвитку електронних систем обліку, поглиблення інтеграційних процесів та гармонізації облікових стандартів з'являється потреба у вдосконаленні методики документування, облікового відображення та аудиторської перевірки операцій реалізації. Численні проблеми – від несвоєчасного визнання доходів до недостатньої глибини контрольних процедур – залишаються актуальними для практики підприємств різних галузей.

Науково-теоретичні аспекти дослідження операцій з реалізації відображені у працях українських та зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток методології бухгалтерського обліку зробили Ф. Бутинець, В. Сопко, Л. Нападовська, О. Огійчук. Питання аналізу та інтерпретації доходів висвітлені у роботах Ю. Цал-Цалка та інших дослідників. Аудиторські й контрольні аспекти опрацьовані у працях М. Білухи та С. Голова. Напрацювання економістів і управлінців, серед яких І. Садовська та Т. Каменська, дозволяють розглядати процес реалізації не лише як суто облікову операцію, а й як елемент загальної системи управління підприємством. Попри широке коло досліджень, сучасна практика потребує подальшого розвитку методичних підходів до оцінки, контролю та перевірки операцій реалізації у реальних умовах господарювання.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і розробці методичних рекомендацій щодо поліпшення організації обліку та аудиту реалізації продукції, робіт і послуг. Реалізація цієї мети передбачає

послідовне дослідження економічної сутності операцій реалізації, аналіз нормативного забезпечення, вивчення практики ведення обліку на підприємстві, оцінку діючої системи аудиту та обґрунтування напрямів її вдосконалення.

Об'єктом дослідження є процес формування та відображення операцій з реалізації продукції (робіт, послуг) у системі бухгалтерського обліку підприємства, що здійснює реалізацію продукції, робіт і послуг в рамках мережі АЗК «WOG». Предметом виступають теоретичні, методичні та практичні підходи до організації обліку, аудиту та контролю таких операцій, а також їх вплив на якість управлінської та фінансової інформації. Об'єкт і предмет взаємопов'язані: у межах загального процесу реалізації виокремлюється його частина, що безпосередньо визначає зміст теми й окреслює коло досліджуваних проблем.

У ході дослідження використано комплекс методів, що забезпечили всебічність і достовірність отриманих результатів. Теоретичні питання опрацьовано із застосуванням прийомів аналізу, узагальнення та системного підходу. Для оцінки практичних аспектів діяльності підприємства застосовано методи економічного та порівняльного аналізу, розрахунково-аналітичні та статистичні прийоми, а також засоби документального контролю та аудиторського тестування. Інформаційну базу склали нормативні документи, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, внутрішні матеріали підприємства, фінансова звітність, наукові джерела та публікації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в уточненні окремих положень методики обліку та аудиту реалізації з урахуванням особливостей господарської діяльності підприємства. У роботі розроблено пропозиції щодо оптимізації документообігу, удосконалення аналітичного обліку, підсилення внутрішнього контролю та модернізації аудиторських процедур. Запропоновані заходи сприяють підвищенню достовірності облікової інформації та ефективності контролю за операціями реалізації. Окремі рекомендації були

розглянуті та прийняті до впровадження підприємством, що підтверджується відповідною довідкою.

Особистий внесок автора полягає у самостійному проведенні теоретичного узагальнення, опрацюванні нормативних матеріалів, аналізі облікових даних підприємства та розробленні власних рекомендацій, які ґрунтуються на результатах дослідження.

Практичне значення роботи виявляється у можливості впровадження запропонованих заходів для вдосконалення організації обліку та аудиту реалізації, посилення контрольних функцій, підвищення оперативності та аналітичності облікової інформації.

Результати дослідження були апробовані на VII науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти: «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування», яка відбулася 21 листопада 2025 року у м. Луцьк, де було обговорено ключові положення роботи та напрями удосконалення обліку й аудиту реалізації. Окремі матеріали опубліковано у вигляді наукових тез і статей.

Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи становить орієнтовно 3 сторінки вступної частини і передбачає всебічний виклад теоретичних та практичних аспектів дослідження теми: містить 13 таблиць, графік, формули, приклади, розрахунки та бухгалтерські проведення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

1.1. Сутність та економічна природа реалізації продукції (робіт, послуг)

Реалізація готової продукції є завершальним етапом кругообігу капіталу та перетворенням результатів виробництва у грошовий дохід підприємства. У сучасних умовах вона виступає не лише економічною категорією, а й ключовим чинником конкурентоспроможності, ефективності господарської діяльності та забезпечення безперервності відтворювальних процесів. Економічна природа реалізації продукції полягає у переході права власності на товар від виробника або продавця до кінцевого споживача, що супроводжується рухом вартості та матеріальних носіїв цієї вартості. Виручка від реалізації виступає основним джерелом формування прибутку, фінансування витрат на діяльність і розвитку підприємства, а також віддзеркалює реальну ринкову оцінку виробленої продукції [2].

Упродовж історичного розвитку способи організації та обліку реалізації продукції зазнавали змін відповідно до домінуючих економічних формацій. У докапіталістичний період переважали натуральний обмін і пряме споживання створених продуктів, тому сам факт продажу ще не мав визначального значення у виробничому процесі. Із формуванням товарно-грошових відносин реалізація стала окремою господарською операцією, а в епоху становлення капіталізму – базовим елементом кругообігу капіталу, на що звертали увагу економісти-класики. Саме на стадії продажу відбувається відновлення вартості витрат та забезпечується повернення авансованих ресурсів у грошовій формі.

В другій половині XX століття, під впливом індустріалізації та розвитку маркетингу, реалізація дедалі більше поєднувалася зі стратегією позиціонування товару, управлінням попитом і ланцюгами постачання. У

постіндустріальній сервісній економіці особливу увагу привертає продаж продукції з високою доданою вартістю, зокрема у сфері громадського харчування і швидкого обслуговування, де реалізація розглядається у єдності товарного та сервісного компонентів.

В Україні наукові дослідження проблематики реалізації готової продукції, активізовані з 1990-х років, матимуть суттєвий практичний вимір, пов'язаний з переходом національної економіки до ринкових засад. Вітчизняні науковці у своїх працях наголошують на зростанні ролі системи управління продажами, удосконаленні методів обліку й аналізу виручки, необхідності врахування витрат на збут, логістику та особливостей ринкового середовища.

Значний внесок зроблено у нормативне забезпечення діяльності підприємств: сформовані правові засади бухгалтерського обліку та фінансової звітності, уніфіковано підходи до визнання доходів і формування собівартості. Діючі положення та стандарти регламентують порядок документального оформлення процесів реалізації, визначають вимоги до компетентності й відповідальності головних бухгалтерів, що прямо впливає на якість відображення результатів продажів. Довідкова інформація щодо норм часу на виконання облікових робіт сприяє оптимальному плануванню трудових ресурсів у сфері обліку реалізації продукції на підприємствах торгівлі та громадського харчування [11].

У сучасній Україні нормативно-правова база визначає, яким чином має відбуватися облік і відображення реалізації продукції для всіх підприємств. У 1999 році прийнято Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV), який став фундаментом для організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [18].

На базі цього закону держава регламентувала детальнішу методологію обліку через набір стандартів – НП(С)БО 15 «Дохід» [43], НП(С)БО 16 «Витрати» [44], НП(С)БО 9 «Запаси» [42], а також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Ці стандарти визначили правила, за якими підприємства визнають доходи та витрати, обліковують запаси, формують собівартість продукції, списання, залишки, а також складають фінансову звітність.

Завдяки цій нормативній базі підприємства отримали можливість впровадити у своїй господарській діяльності формалізовану, стандартизовану систему обліку реалізації продукції. Це особливо важливо для підприємств, що працюють у торгівлі, громадському харчуванні, дистрибуції – де обсяги продажів, асортимент, собівартість, витрати на зберігання або реалізацію можуть значно змінюватися, а контроль фінансових потоків і залишків є критичним для стабільності бізнесу.

Узагальнюючи, можна сказати, що розвиток реалізації продукції пройшов кілька етапів: від натурального господарства з неформальним обміном – через розвиток ринкових відносин і масового виробництва – до сучасного ринку, де реалізація є комплексним, багатофункціональним процесом, що поєднує виробництво, логістику, збут, облік, обслуговування та аналіз. Одночасно з цим, зростала потреба у стандартизації обліку, що в Україні знайшло своє відображення у нормативних актах та стандартах бухгалтерського обліку. Таким чином, сучасна система реалізації продукції – це не просто продаж товарів, а організований, контрольований і нормативно врегульований процес, який забезпечує відтворення, фінансову стабільність і розвиток підприємства.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг)

В Україні правове регулювання бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту створює основу для організації обліково-контрольної роботи на підприємствах, які здійснюють реалізацію продукції (товарів, робіт або послуг). Центральним нормативним актом, який встановлює загальні принципи та вимоги до обліку і звітності, є Закон України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV від 16.07.1999), який чинний станом на 2025 рік [18].

Цей закон визначає такі основоположні аспекти, як обов'язковість ведення бухгалтерського обліку усіма юридичними особами незалежно від організаційно-правової форми, основні принципи обліку (обачність, повнота, автономність підприємства, безперервність обліку), порядок оформлення первинних документів, ведення реєстрів, інвентаризацію активів і зобов'язань, а також вимоги до складання і подання фінансової звітності.

На основі цього закону та в рамках його норм діє система національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), які деталізують методологію обліку окремих операцій, зокрема таких, що стосуються реалізації продукції, формування доходів і витрат, обліку запасів. Серед стандартів, які безпосередньо стосуються реалізації продукції, – НП(С)БО 9 «Запаси» [42], НП(С)БО 15 «Дохід» [43] і НП(С)БО 16 «Витрати» [44], який встановлює правила віднесення витрат, формування собівартості, обліку витрат, пов'язаних із виробництвом або закупівлею та реалізацією продукції.

НП(С)БО 9 «Запаси» регулює облік запасів, які підприємство використовує у виробництві або зберігає для продажу. До них належать сировина, матеріали, напівфабрикати, готова продукція, товари й інші цінності. Запаси визнають активом за умови, що їх вартість може бути достовірно оцінена та очікується отримання економічної вигоди. Первісна оцінка проводиться за собівартістю придбання або виробництва, а при вибутті підприємство застосовує один із дозволених методів оцінки: ідентифікованої собівартості, середньозваженої, ФІФО, нормативних затрат або за ціною продажу в окремих випадках. Для закладів громадського харчування це означає, що сировина, напівфабрикати та готові страви відображаються як запаси і оцінюються залежно від витрат на їх придбання чи виготовлення.

НП(С)БО 15 «Дохід» визначає правила визнання доходів підприємства, тобто моменту, коли збільшення економічних вигід відображається у фінансовій звітності. Дохід визнається при передачі продукції або виконанні

послуги, коли сума є достовірною і існує ймовірність отримання вигоди. Аванси, завдатки, а також податки (ПДВ та інші обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету, доходом не вважаються до моменту фактичного надання товару чи послуги. У сфері громадського харчування дохід визнається в момент продажу готової продукції – коли покупець отримує страву або послугу, і саме ця сума (без податків) відображається у складі операційного доходу.

НП(С)БО 16 «Витрати» визначає формування витрат, які призводять до зменшення економічних вигід підприємства. До витрат належать матеріальні витрати, витрати на оплату праці, енергію, виробничі накладні витрати, амортизація, комунальні та інші виробничі й операційні витрати. Витрати відображаються в періоді їх виникнення та одночасно з визнанням пов'язаного з ними доходу. Для закладів харчування витрати на сировину, зарплату кухарів, енергоресурси й утримання обладнання формують собівартість продукції, що потім продається. Такий підхід забезпечує правильне визначення собівартості страв і реального фінансового результату діяльності.

Законодавство про РРО: зокрема Закон №1776-III (від 01.06.2000) «Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [19] регламентує обов'язкове використання касових апаратів при розрахунках із споживачами. У сфері громадського харчування це означає, що всі продажі готових страв фіскалізуються і відображаються в звітах каси.

Для забезпечення контролю достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності та перевірки правильності облікових процедур, в Україні діє Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (№ 2258-VIII від 21.12.2017) [20].

Цей закон регламентує правові засади аудиту, визначає, які підприємства (або за яких умов) зобов'язані проходити обов'язкову аудиторську перевірку, порядок проведення аудиту, вимоги до аудиторських фірм, види звітів і

процедуру оприлюднення аудиторського висновку разом з фінансовою звітністю.

Таким чином, для підприємства, що реалізує готову продукцію – навіть якщо це невеликий заклад або точка продажу – аудиторський контроль може бути актуальним у разі, якщо обсяг діяльності або статус підприємства підпадає під критерії закону.

Однак на практиці нормативна база має низку суттєвих проблем та неузгодженостей, що знижують ефективність контролю, ускладнюють застосування стандартів і створюють ризики похибок або маніпуляцій. По-перше, хоча базові закони і стандарти встановлюють загальні правила, вони залишають значний простір для індивідуальної облікової політики підприємства – щодо вибору аналітичних рахунків, порядку документального оформлення операцій, методів оцінки запасів, собівартості та витрат. У випадку підприємств, що реалізують готові страви, це означає: витрати на інгредієнти, оплату праці, приготування, упаковку, списання непроданих або зіпсованих товарів – можуть відноситися до різних категорій, і їх кваліфікація залежить від рішення бухгалтера або керівництва. Така гнучкість дає простір для маніпуляцій або помилок, особливо якщо відсутні внутрішні регламенти, чітке документування, підтвердження факту продажу, списання тощо [31].

По-друге, критичним є те, що законодавство і стандарти не дають вичерпних вказівок, як обліковувати специфічну продукцію – готові страви, напої, товари швидкого обслуговування, для яких характерні високі обороти, часті операції реалізації, значна питома вага змінних витрат, списань, втрат, залишків. Наслідком цього є неоднорідна практика обліку у різних закладах, складність у порівнянні показників, неможливість стандартизованого аналізу рентабельності.

По-третє, із введенням закону про аудит і змінами, внесеними до нього (наприклад, за 2022–2024 роки), процедура аудиту для багатьох підприємств стала більш формалізованою та регламентованою, але не завжди – доступною або релевантною для малих і середніх суб'єктів бізнесу. У коментарях

експертів з аудиту зазначається, що обов'язковий аудит є лише для підприємств, які «становлять суспільний інтерес» [56].

Це означає, що невеликі точки продажу готових страв (типу кафе, міні-фудкортів, АЗК-кафе) можуть бути поза зоною аудиторського контролю, навіть якщо обсяги операцій значні. Як наслідок, знижується рівень зовнішньої перевірки достовірності обліку, що підвищує ризики непрозорості, помилок, неточностей у звітності.

У наявних нормативних документах (закон, стандарти) недостатньо уваги приділено питанням оперативного обліку, контролю внутрішніх операцій: таких як своєчасне документування надходжень та списань запасів, контроль за залишками, списання зіпсованих або непроданих товарів, інвентаризація, операції з приготування та реалізації. Стандарти більше орієнтовані на фінансовий облік і фінансову звітність за період, а не на оперативний внутрішній облік, який є критично важливим для бізнесів з активним продажем готової продукції. Через це підприємства змушені розробляти внутрішню облікову політику, внутрішні регламенти, що нерідко породжує недосконалість, нестандартизованість, відсутність уніфікації.

Крім того, судова практика та листи-роз'яснення щодо конкретних спірних питань обліку доходів, витрат, запасів і моменту визнання доходу часто висвітлювали неоднозначності, що ще більше підриває довіру до стандартів. Особливо це стосується ситуацій, коли продукція реалізується з високою частотою, зі значною долею змінних витрат, зі списаннями, поверненнями, зміною асортименту – як у закладах громадського харчування або продажу готових страв. Через відсутність чітких нормативних алгоритмів бухгалтери змушені використовувати індивідуальні професійні судження, що підвищує ризик помилок або зловживань [31].

На тлі цього можна констатувати, що нормативно-правове регулювання обліку і аудиту реалізації продукції в Україні є достатньо розгалуженим та формально всеохопним, але має значні прогалини з точки зору специфіки діяльності підприємств, що реалізують готові товари чи послуги. Система дає

загальні принципи – обов’язковість обліку, вимоги до звітності, визнання доходів і витрат, аудиторський контроль для великих або значущих підприємств. Водночас, в умовах малого чи середнього бізнесу, швидкого обороту, високої ротації товарів і значних змінних витрат, її застосування залишається непростим завданням, і часто потребує створення внутрішніх регламентів, які, як правило, не регулюються державою, а залежать від практики підприємства.

Для підприємства, яке реалізує готові страви – хот-доги, каву, бургери, круасани тощо – важливо враховувати цю неоднорідність нормативного регулювання. Саме від обраної облікової політики, якості документального оформлення, контролю над запасами, списаннями, обліку затрат на приготування, упаковку, реалізацію, залежатиме достовірність фінансових даних, можливість аналізу рентабельності, подальше планування закупівель, ціноутворення, управління витратами. Водночас, відсутність чітких державних нормативів для специфічного бізнес-формату може призводити до невірного обліку, заниження або завищення прибутків, неточностей у звітності, ризиків податкових чи аудиторських санкцій у разі помилкового відображення операцій [14].

Отже, нормативно-правове регулювання обліку і аудиту реалізації продукції в Україні створює формальну основу для обліково-контрольної роботи, але фактична ефективність цієї системи залежить від уміння підприємства адаптувати загальні вимоги до своєї специфіки. У багатьох випадках доцільним є розроблення власної внутрішньої облікової політики, детальних регламентів: від первинних документів до процедур списання, інвентаризації, контролю запасів, обліку змінних витрат і продажів – що дозволяє зменшити ризики, підвищити прозорість і забезпечити достовірність фінансових результатів.

1.3. Галузева характеристика діяльності ТОВ «Петрол Партнер»

Реалізація готової продукції відбувається структурним підрозділом ТОВ «Петрол Партнер» – WOG CAFE, що є частиною мережі закладів громадського харчування, які працюють у форматі кафе та кав'ярень і надають послуги швидкого обслуговування, переважно на автозаправних комплексах, але також у міській інфраструктурі та транспортних вузлах.

Асортимент продукції включає широкий перелік страв і напоїв.

1. Основні страви та комплексні рішення:

А) Перші страви: борщ, супи, рибна юшка.

Б) Гарячі страви: лазанья, курка по-діжонськи, булгур зі свининою, мідії в вершковому соусі.

В) Сніданки: сирники, вівсянка, англійський сніданок.

Г) Ланч-бокси: комплексні обіди у форматі take-away.

2. Швидке харчування та закуски (Fast Food):

А) Хот-доги: різні види (класичні, великі) з різноманітними ковбасками («Мортаделька») та типами булочок (житні, світлі).

Б) Бургери: включаючи веганські опції (з рослинною котлетою «It Mi Et»).

В) Сендвічі: фреш-сендвічі з куркою, сиром фета, салями.

Г) Гарніри: картопляні діпи, тощо.

3. Кондитерські вироби та десерти:

А) Випічка: круасани, донати.

Б) Десерти: різноманітні готові солодощі.

В) Сирники.

4. Напої власного приготування:

А) Кавові напої: еспreso, американо, капучино, лате, флет-уайт, какао, матча (на різних видах молока).

Б) Чаї: асортимент пакетованих та фірмових ягідних, імбирних чаїв та лимонадів [46].

Формування собівартості продукції в такому форматі базується передусім на вартості сировини, яка нормується та обліковується за технологічними або калькуляційними картами для кожної порції страви чи напою. Для кави це вартість кавових зерен, молока, води, додатків; для хот-догів і сендвічів – хліб, м'ясні та інші начинки, соуси тощо. Такі карти встановлюють нормативи списання продуктів і дають змогу контролювати витрати, що є стандартною вимогою для підприємств громадського харчування [50].

До собівартості входять також операційні витрати: оплата праці персоналу, комунальні послуги, витрати на енергію, амортизацію обладнання, логістику та пакування – особливо важливе через значну частку продукції у форматі «to-go». Закупівля окремої продукції у готовому вигляді (наприклад, фасовані напої чи десерти) передбачає включення до собівартості закупівельної ціни та витрат на зберігання і реалізацію. Контроль залишків, списань і відходів також є ключовим елементом управління витратами та маржою, адже готові продукти мають обмежені терміни реалізації [28].

Ринок кафе на автозаправних комплексах та форматів швидкого харчування в Україні демонструє високу конкуренцію: крім WOG CAFE, подібну продукцію та послуги пропонують інші великі оператори, зокрема OKKO CAFE, SOCAR (Buta Cafe) та AMIC (Food Point) (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння WOG CAFE з конкурентами на ринку АЗК-кафе

Параметр	WOG CAFE	OKKO CAFE	SOCAR (Buta Cafe)	AMIC (Food Point / AMIC Drive)
Масштаб / присутність	Високий: у відкритих джерелах згадується сотні кав'ярень у мережі (кількість точок WOG CAFE у різних джерелах згадується як ~300+ / 360–380 у різні роки).	Велика мережа кафе/ресторанного формату при АЗК; OKKO повідомляло про відкриття десятків ресторанів і сотень кафе в різні роки (історично – сотні точок).	Присутність на АЗК зі своїм брендом Buta Cafe; активні комбо-пропозиції та мерчандайзинг у точках SOCAR.	Формат «Food Point»/кава+снєки на АЗК, менший асортимент у порівнянні з WOG/OKKO, орієнтований на швидкий перекус.

Продовження таблиці 1.1

Асортимент – напої	Сильна кавова лінійка (>20 видів кави), чай, фреші.	Кава + повний спектр напоїв, акцент на «дорозі» (енергетика/швидкі напої), можливість комплексних напоїв у ресторанах ОККО.	Кава, напої та тематичні комбо (кава + випічка / донер-комбо)	Базовий набір напоїв: кава, чай, готові соки/напої – орієнтовано на «to-go».
Асортимент - їжа / готові продукти	Сендвічі, бургери, хот-доги, салати, десерти, булочні вироби; позиції «green/healthy» в меню.	Сендвічі, локальні страви (вареники, бургери), повноцінні ресторанні позиції у форматі «ресторан при трасі».	Донер, кебаб, сет-комбо, випічка – орієнтація на ситний швидкий перекус.	Хот-доги, сендвічі, снеки, іноді каші/простий «фаст-фуд».
Цінова політика / позиціонування	Середній/середньовищий чек для сегмента АЗК-кафе: кавова лінійка + хот-дог to-go; мережевий формат дає можливість стандартної цінової політики.	Орієнтоване на дорожній сегмент – від бюджетного до середнього.	Середній чек у межах дорожнього «комбо» сегмента; часто просувають фіксовані комбо-пропозиції.	Бюджетний / середній сегмент – швидкий перекус, нижчий середній чек.
Канали продажу / формати	АЗК, міські кав'ярні, аеропорти, поїзди, великий сегмент to-go, сервіси доставки. Централізовані постачання мережі.	АЗК + ресторани на трасах + delivery/to-go у деяких локаціях; фокус на туристично-дорожньому сервісі.	АЗК (Buta Cafe), соцмережі для промо; delivery через агрегатори у великих містах.	АЗК, точки Food Point; менше окремих міських локацій, орієнтація на автопотік.
Ключові драйвери собівартості	Сировина (кава, м'ясо, хліб), пакування для to-go, витрати персоналу (бариста/кухарі), енергоносії, амортизація кавового обладнання; централізовані закупівлі знижують собівартість одиниці.	Схожі драйвери: сировина + велика частка готових/напівфабрикатів у ресторанах, енергоносії на кухню/зони обігріву.	Сировина (м'ясо для донеру), логістика, пакування; сильний акцент на витраті порції в комбо.	Низькокомплексне меню → нижчі змінні витрати на приготування, але більша чутливість до витрат пакування/фасування.

Продовження таблиці 1.1

Сильні сторони	Висока впізнаваність бренду WOG, широка мережа АЗК → синергія ритейлу і кафе, стандартизація й централізація закупівель, присутність у аеропортах і поїздах.	Великий дорожній охопат, досвід у створенні ресторанних форматів на трасах, сильний фокус на дорозі/туристах.	Комбо-пропозиції, локальний фокус на ситі страви, активні маркетингові акції.	Простота формату, швидкий обіг, нижчі виробничі витрати на позицію.
Слабкі сторони / ризики	Вразливість до змін у трафіку автопоток, залежність від логістики та постачань; великі мережі мають складність у контролі якості у віддалених точках.	Конкуренція в дорожньому сегменті; інвестування в ресторанні формати може підвищувати фіксовані витрати.	Обмежений преміум-потенціал через фокус на швидкій їжі; конкуренція у сегменті комбо.	Менша маржинальність на окрему позицію через простоту асортименту; висока конкуренція серед операторів швидкого перекусу.

Усі вони орієнтуються на споживачів, які шукають швидкий перекус, каву або комплексні страви в дорозі, пропонують подібний асортимент напоїв і готової продукції та намагаються поєднати якість із зручністю й швидкістю обслуговування. Хоча базові категорії товарів у них схожі – кава, чай, сендвічі, хот-доги, десерти, снеки – окремі мережі відрізняються масштабом присутності, варіаціями меню, форматом продажу та ціновою політикою.

Порівняльний аналіз основних операторів дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони кожної мережі, а також визначити конкурентні переваги WOG CAFE на ринку.

WOG CAFE виділяється на ринку високою впізнаваністю бренду та масштабом мережі, що включає сотні точок на АЗК, у міських локаціях, аеропортах і поїздах, що забезпечує синергію в централізованих закупівлях, логістиці та стандартизації технологічних процесів. Асортимент мережі

широкий – кава, сендвічі, хот-доги, салати, десерти та позиції «здорового харчування» – що дозволяє охопити різні сегменти споживачів.

Основними конкурентами є OKKO CAFE, SOCAR (Buta Cafe) та AMIC (Food Point), які пропонують подібні продукти, але відрізняються масштабом, форматом продажу та орієнтацією на певні ніші ринку. OKKO CAFE сильна у дорожньому сегменті та ресторанних форматах, SOCAR орієнтований на комбо-пропозиції і швидкі перекуси, AMIC зосереджений на бюджетному форматі та швидкому обслуговуванні. Основні драйвери собівартості у всіх мереж схожі: сировина, пакування, витрати на персонал та енергію, амортизація обладнання; мережі з більшим масштабом мають перевагу у зниженні собівартості за рахунок централізованих закупівель і стандартизації.

Таким чином, WOG CAFE має конкурентну перевагу за рахунок мультиформатної присутності, стандартизації процесів і можливості пропонувати широкий асортимент, але повинен продовжувати оптимізацію собівартості, контроль залишків та розвиток продуктів з високою маржинальністю для збереження позицій на ринку.

Для WOG CAFE доцільно продовжувати стандартизацію технологічних карт і норм витрат на продукцію, що дозволяє підтримувати контроль собівартості та мінімізувати втрати. Варто оптимізувати логістику та централізовані закупівлі, щоб знизити витрати на сировину та пакування, особливо для форматів «to-go». Рекомендується розвивати продуктову лінійку з високою маржинальністю – преміум-кава, комбо-набори для перекусу, спеціальні сезонні пропозиції та здорові позиції, які користуються попитом серед міських клієнтів і пасажирів транспортних вузлів.

Крім того, доцільно посилювати digital-канали продажу, зокрема мобільні додатки, онлайн-замовлення та програми лояльності, що дозволяє підвищити середній чек і зменшити залежність від людського фактору при обслуговуванні. Важливим є також регулярний моніторинг конкурентів, адаптація асортименту та цінової політики відповідно до ринкових трендів, щоб зберегти конкурентну перевагу у сегменті АЗК-кафе та мережеских точок швидкого харчування.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) В РАМКАХ ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Економічна характеристика та фінансовий аналіз діяльності досліджуваного підприємства

ТОВ «Петрол Партнер» (код ЄДРПОУ 44763104) включає кафе та кав'ярні, інтегровані переважно в автозаправні комплекси компанії, і забезпечує споживачів широким асортиментом напоїв, готових страв та снєків у форматі швидкого обслуговування. Основна мета діяльності підприємства – задоволення потреб клієнтів у швидкому та якісному харчуванні під час подорожей або перебування у міських точках, що поєднує ефективну організацію процесів і стандартизацію послуг [1].

Товариство є юридичною особою приватного права, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, кутовий штамп, печатки зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, може мати знаки для продукції, робіт, послуг та інші, притаманні юридичній особі реквізити.

Керівництво здійснює директор Довгоп'ят В.Г., бухгалтерський облік веде головний бухгалтер Федонюк В.Г.

Бізнес-модель характеризується високою оборотністю активів, значною часткою дебіторської і кредиторської заборгованості та активним використанням коротко- та довгострокових кредитів для масштабування діяльності.

Для комплексної оцінки діяльності підприємства доцільно провести фінансовий аналіз, що включає розрахунок ключових показників ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та оборотності активів за 2024 р (табл. 2.1). Це дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів,

платоспроможність підприємства, рівень фінансових ризиків та визначити резерви для підвищення ефективності його діяльності.

Таблиця 2.1

Оцінювання ліквідності балансу

Актив (назва групи)	На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.	Пасив (назва групи)	На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						На початок періоду (гр. 1- гр. 3)	На кінець періоду (гр. 2 – гр. 4)
А	1	2	Б	3	4	5	6
Найліквідніші активи (A_1)	43 148	116 698	Найбільш термінові пасиви (P_1)	1 870 131	3 432 704	-1 826 983	-3 316 006
Активи, що швидко реалізуються (A_2)	3 296 999	10 833 675	Короткострокові кредити банків і позики (P_2)	2 173 149	7 475 537	+1 123 850	+3 358 138
Активи, що повільно реалізуються (A_3)	2 618 426	3 031 855	Довгострокові кредити банків і позики (P_3)	-	1 951 431	+2 618 426	+413 429
Активи, що важко реалізуються (A_4)	129	241	Постійні пасиви (P_4)	82 962	2 816 052	-82 833	-2 815 811

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$A_1 \geq P_1$ – найбільш термінові зобов'язання не повинні перевищувати наявні у підприємства грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення;

$A_2 \geq P_2$ – короткострокові пасиви (кредити банків і позики) не повинні перевищувати активи, які можна швидко реалізувати;

$A_3 \geq P_3$ – обсяг довгострокових кредитів і позик не повинен перевищувати вартості активів, що повільно реалізуються;

$A_4 \leq P_4$ – постійні пасиви не повинні бути менші вартості необоротних активів [35].

Дотримання перших трьох співвідношень свідчить, що поточні активи перевищують зобов'язання підприємства, а четверте співвідношення показує наявність у підприємства власного оборотного капіталу.

Невиконання навіть одного із перших трьох співвідношень свідчить про відсутність ліквідності балансу.

Аналіз ліквідності балансу показує, що підприємство має нестабільне покриття найбільш термінових зобов'язань: на початок і кінець періоду найліквідніші активи (A_1) значно менші за найбільш термінові пасиви (P_1), що свідчить про наявність платіжного дефіциту та потенційні ризики короткострокової неплатоспроможності.

Водночас активи, що швидко реалізуються (A_2), значно перевищують короткострокові кредити та позики (P_2), що забезпечує достатній запас ліквідності для покриття цих зобов'язань і позитивно впливає на загальну фінансову стійкість підприємства. Активи, що повільно реалізуються (A_3), також перевищують довгострокові кредити та позики (P_3), що свідчить про достатнє покриття середньострокових зобов'язань.

У той же час постійні пасиви (P_4) перевищують активи, що важко реалізуються (A_4), що є нормальним для структури балансу, оскільки довгострокові ресурси фінансують необоротні активи.

Загалом, баланс підприємства не є абсолютно ліквідним через дефіцит коштів для покриття найбільш термінових пасивів, однак достатня ліквідність середньострокових та довгострокових зобов'язань забезпечує стабільність діяльності і можливість фінансування поточної діяльності через активи, що швидко реалізуються. Рекомендується звернути увагу на управління грошовими коштами та короткостроковими зобов'язаннями для підвищення абсолютної ліквідності балансу.

Аналіз фінансової стійкості підприємства дозволяє оцінити його здатність підтримувати стабільну структуру капіталу, ефективно використовувати власні

та позикові ресурси та мінімізувати фінансові ризики (табл.2.2). Проведення такого аналізу за даними Балансу (Форми №1) 2024 року дає змогу визначити, наскільки підприємство залежне від зовнішніх джерел фінансування, оцінити його платоспроможність у довгостроковій перспективі та визначити резерви для підвищення фінансової стабільності [13].

Таблиця 2.2

Аналіз фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула розрахунку	Значення показника	
		На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.
1. Мобільні фінансові активи	Ф. 1 (р. 1160 + р. 1165)	43 148	116 698
2. Немобільні фінансові активи	Ф.1 (р.1030 + р.1035 + р.1040 + р.1125 + р.1130 + р.1135 + р.1155)	3 296 999	10 833 675
3. Сумарні фінансові активи	р.1 + р.2	3 340 147	10 950 373
4. Довгострокові нефінансові активи	Ф.1 (р.1000 + р.1005 + р.1010)	129	241
5. Оборотні нефінансові активи	Ф.1 (р.1100 + р.1170)	2 199 232	2 719 150
6. Сумарні нефінансові активи	р.4 + р.5	2 199 361	2 719 391
7. Власний капітал	Ф.1, р.1495	63 561	1 057 644
8. Позиковий капітал	Ф.1 (р.1595 + р.1695)	5 895 141	12 924 825
9. Покриття нефінансових активів власним капіталом	р.7 – р.6	-2 135 800	-1 661 747
10. Покриття позикового капіталу фінансовими активами	р.3 – р.8	-2 554 266	-1 974 452
11. Покриття позикового капіталу мобільними фінансовими активами	р.2 – р.8	-2 598 142	-2 091 150

Підприємство має високий рівень фінансової залежності: власний капітал не покриває нефінансові активи, а фінансові активи – позиковий капітал. Показники залишаються негативними, хоча спостерігається зростання

мобільних та немобільних фінансових активів, що може покращити фінансову стійкість у майбутньому.

Рентабельність є одним із ключових показників фінансової результативності підприємства, оскільки характеризує ефективність використання його ресурсів та здатність отримувати прибуток [33].

Таблиця 2.3

Аналіз рентабельності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Значення показника	
		На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.
Рентабельність продажів (ROS)	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації}} * 100\%$	2,35	2,02
Рентабельність активів (ROA)	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}} * 100\%$	0,64	9,97
Рентабельність власного капіталу (ROE)	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна сума власного капіталу}} * 100\%$	11,33	177,32

Показники рентабельності підприємства демонструють неоднозначну, але загалом позитивну динаміку за 2024 р (табл.2.3). Рентабельність продажів (ROS) незначно знизилася (з 2,35% до 2,02%), що свідчить про зменшення прибутковості реалізованої продукції та можливе зростання витрат. Водночас відбулося суттєве поліпшення ефективності використання активів: рентабельність активів (ROA) зросла з 0,64% до 9,97%. Найбільш значне зростання спостерігається у рентабельності власного капіталу (ROE) – з 11,33% до 177,32%, що свідчить про різке підвищення ефективності вкладеного капіталу та зростання фінансових результатів підприємства у 2024 році.

Можна зазначити, що підприємство покращило свою прибутковість та ефективність використання ресурсів, незважаючи на незначне падіння рентабельності продажів.

Оборотність запасів є важливим показником ефективності управління матеріальними ресурсами підприємства, оскільки характеризує швидкість їх перетворення в готову продукцію та виручку (табл.2.4). Аналіз динаміки

коефіцієнта оборотності та тривалості одного обороту дає змогу оцінити раціональність використання запасів, рівень їх залежування та вплив на фінансові результати підприємства [40].

Таблиця 2.4

Ключові показники оборотності запасів

Показник	Формула розрахунку	Значення показника	
		На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.
Коефіцієнт оборотності запасів (КОЗ)	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}}$	1,02	17,98
Тривалість одного обороту запасів (у днях)	$\frac{365 \text{ днів}}{\text{Коефіцієнт оборотності запасів}}$	357,84	20,30

Проведений аналіз свідчить про суттєве покращення ефективності управління запасами протягом звітного періоду. Коефіцієнт оборотності запасів значно зріс – з 1,02 на початку періоду до 17,98 на його кінець, що вказує на прискорення реалізації продукції та активніше залучення запасів у господарський оборот. Відповідно, тривалість одного обороту скоротилася з 357,84 дня до 20,30 дня, що є позитивною тенденцією і свідчить про зменшення загального обсягу запасів та підвищення їх ліквідності за 2024 р.

Отже, підприємство значно підвищило ефективність управління запасами, що позитивно впливає на його фінансову стійкість та платоспроможність.

За результатами комплексного фінансового аналізу можна зробити висновок, що підприємство демонструє неоднозначні, але загалом позитивні тенденції у своїй діяльності: попри низьку абсолютну ліквідність та високий рівень залежності від позикових коштів, спостерігається зростання фінансових активів, суттєве покращення рентабельності активів та власного капіталу, а також значне підвищення ефективності управління запасами, що сприяє зміцненню фінансової стійкості та підвищенню платоспроможності підприємства у майбутньому.

2.2. Організація обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг) на досліджуваному підприємстві

Організація обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг) на WOG SAFE (структурному підрозділі ТОВ «Петрол Партнер») передбачає комплекс заходів, спрямованих на правильне формування собівартості, своєчасне відображення у бухгалтерському обліку операцій з виробництва та реалізації продукції, а також забезпечення контролю за рухом запасів і фінансовими результатами. WOG SAFE, яке функціонує на автозаправних комплексах, поєднує елементи торгівлі та громадського харчування, що зумовлює особливості обліку: частина асортименту представлена товарами, які надходять у готовому вигляді, а інша частина – продукцією власного виробництва, такою як хот-доги, бургери, круасани, кава та інші гарячі напої.

Формування собівартості здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати» і включає прямі та загальновиробничі витрати [38]. До прямих витрат належать вартість сировини та продуктів, з яких готуються страви (булки, сосиски, м'ясо, овочі, кавові зерна, молоко, сиропи тощо), а також вартість допоміжних матеріалів, що безпосередньо використовуються у виробництві (стакани, упаковка, серветки). Складовою собівартості є також витрати на оплату праці працівників кухні та бариста разом із нарахуваннями ЄСВ. До загальновиробничих витрат належить амортизація обладнання (грилі, мікрохвильові печі, холодильники, кавомашини), витрати на електроенергію, воду, санітарні засоби, спецодяг (табл.2.5).

Ці витрати розподіляються між видами продукції за визначеною базою розподілу, наприклад пропорційно до прямої заробітної плати або до суми прямих матеріальних витрат. Для оцінки вибуття запасів можуть застосовуватися методи ФІФО або середньозваженої собівартості, які найчастіше використовуються у сфері громадського харчування з огляду на короткі строки реалізації продукції [4].

Таблиця 2.5

Приклад розрахунку собівартості готової продукції

Найменування продукції	Матеріали (сировина), грн	Зарплата (прямі витрати), грн	Накладні витрати, грн	Собівартість, грн/од.
Хот-дог класичний	45	15	10	70
Хот-дог з сиром	55	15	12	82
Борщ	35	20	15	70
Курячий суп	38	20	15	73
Салат «Цезар»	50	25	18	93

Вартість інгредієнтів значно зросла в 2024 році, тож у Таблиці 2.5 враховано інфляцію цін на м'ясо/ковбаси, овочі, хлібобулочні вироби та молочну продукцію, яка прогнозується на рівні понад 10%.

Хотдог: включає булочку, сосиску (наприклад, від «Глобино», як постачальника WOG), соуси, одноразову упаковку.

Борщ/суп: включає овочі (буряк, картопля, капуста), м'ясо, заправку, сметану.

Салат: включає листя салату, курку, соус, сир пармезан, сухарики, помідори чері.

Зарплата (прямі витрати на оплату праці): розраховується виходячи з середньої погодинної ставки працівника кафе (близько 60-70 грн/год) та нормативу часу, необхідного для приготування однієї одиниці продукції. Прийнято, що час приготування комплексних страв (борщ, салат) довший, ніж простої збірки хотдогу.

Накладні витрати – це непрямі витрати, які розподіляються на одиницю продукції (електроенергія, вода, оренда площ АЗК, амортизація обладнання, адміністративні витрати, логістика, утилізація відходів). Ці витрати суттєво зросли через загальну економічну ситуацію та високі тарифи на енергоносії.

Кінцева сума є сумою всіх трьох компонентів: Матеріали + Зарплата + Накладні витрати. Це фактична виробнича собівартість, за якою продукція

списується з рахунку 26 «Готова продукція» на рахунок 90 «Собівартість реалізації» при продажу [6].

Облік виробництва готової продукції передбачає документальне оформлення процесу списання сировини у виробництво на підставі вимог, калькуляційних карт та актів списання продуктів. На цьому етапі в бухгалтерському обліку відображається збільшення витрат на виробництво та зменшення виробничих запасів. Після завершення виробничого процесу продукція оприбутковується на склад або безпосередньо передається у місця реалізації та оприбутковується на рахунок «Готова продукція». На кожний вид виробу розробляється калькуляційна карта, що визначає норму витрат сировини, ціну реалізації та розмір торгової націнки. Це є основою правильного ціноутворення та контролю рентабельності [11].

Реалізація продукції на WOG SAFE здійснюється через реєстратори розрахункових операцій (РРО/ПРРО), що забезпечує достовірність обліку грошової виручки та правильне відображення доходів. Доходи відображаються за кредитом рахунку 702 «Дохід від реалізації продукції», а виручка, отримана від покупців готівкою чи безготівковими коштами, – у дебеті рахунків 301 «Готівка в національній валюті» або 311 «Поточні рахунки». Одночасно із визнанням доходу відбувається списання собівартості реалізованої продукції на рахунок 901 «Собівартість реалізованої продукції», а у випадках псування чи списання продукції на рахунок 94 «Втрати від псування» [2].

На підприємстві існують положення про бухгалтерську службу та посадові інструкції для всіх працівників, які визначають відповідальність за первинні документи, облік реалізації, контроль податкових зобов'язань та підготовку внутрішньої і зовнішньої звітності. Первинні документи формуються на АЗС та в логістичних підрозділах і передаються до центральної бухгалтерії, де вони опрацьовуються, вводяться у реєстри та використовуються для формування внутрішніх і зовнішніх звітів [39].

Важливе місце займає контроль за збереженням товарно-матеріальних цінностей, що забезпечується через призначення матеріально-відповідальних осіб (МВО).

У WOG SAFE до товарно-матеріальних цінностей належать сировина для виготовлення страв (булки, сосиски, м'ясо, молоко, овочі), напої, допоміжні матеріали, тара, а також готові вироби, які реалізуються безпосередньо відвідувачам. У зв'язку з поєднанням торговельної та виробничої діяльності матеріальна відповідальність розподіляється між кількома працівниками: комірником (за складські запаси), кухарем або бариста (за сировину у виробництві), продавцем-касиrom (за готову продукцію та грошові кошти) [3].

Передача матеріальних цінностей МВО оформлюється відповідними документами: накладними, актами приймання-передачі, товарно-транспортними документами. Такі документи засвідчують фактичні залишки на момент приймання й є підставою для аналітичного обліку товарів і сировини. Правильне оформлення цих документів є ключовим для проведення аудиторської перевірки. Матеріально-відповідальні особи зобов'язані вести щоденний облік руху запасів, а також забезпечувати їх правильне зберігання, дотримання температурного режиму та санітарних норм [9].

У процесі виробництва продукції (хот-доги, круасани, кава тощо) сировина списується за нормами, встановленими калькуляційними картами. МВО кухні контролює відповідність фактичного списання нормативам, адже на підприємствах швидкого харчування існує підвищений ризик перевитрат або розкрадань сировини. Готову продукцію передають продавцю-касиру за актом, що підтверджує її кількість і відповідальність за реалізацію.

Особливу роль відіграє касир, який відповідає не лише за облік реалізованої продукції через РРО, але й за грошові кошти підприємства. Реалізація фіксується у щоденних звітах РРО, які звіряються з фактичними залишками та передаються в бухгалтерію. Таким чином, забезпечується контроль за повнотою оприбуткування виручки [10].

Матеріально-відповідальні особи несуть повну матеріальну відповідальність за нестачі та втрати активів, що виникли з їхньої вини. Для контролю проводяться регулярні інвентаризації, результати яких порівнюються із даними обліку. У разі виявлення нестач складають акт розбіжностей і з працівника можуть утримувати суму збитків у встановленому законодавством порядку. Водночас надлишки оприбутковуються за поточними ринковими цінами і відносяться на фінансові результати підприємства.

Невід'ємною частиною діяльності є облікова політика, включає методичну, технічну та організаційну складові. Методична складається з прийому первинних документів, введення їх у журнали та реєстри, узагальнення аналітичних даних та формування фінансової, податкової і статистичної звітності. Технічна забезпечує використання ERP-систем, інтеграцію з POS-терміналами, автоматичне формування журналів продажу, податкових реєстрів та аналітичних звітів. Організаційна складова полягає у чіткому розподілі функцій між групами, що гарантує своєчасність обробки даних і контроль правильності фінансової, податкової та статистичної звітності [36].

Варто наголосити, що підприємство «Петрол Партнер» входить до Групи компаній «Континіум», для яких створено методика аудиторських перевірок. Методика аудиторських перевірок (далі – Методика) визначає правила, якими необхідно керуватися контрольно-ревізійним відділам виконавчих дирекцій бізнесів та відділу аудиту Департаменту обліку та аудиту Групи компаній «Континіум» (далі – Група) при проведенні внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит на підприємствах Групи здійснюється працівниками контрольно-ревізійних відділів виконавчих дирекцій бізнесів, відділу аудиту Департаменту обліку та аудиту відповідно до цієї Методики.

На рівні аудиту значна частина перевірок стосується контролю за правильністю списання готової продукції, відповідності залишків фактичних даних системам програмного забезпечення, перевірки строків придатності та дотримання норм списання відповідно до корпоративних стандартів WOG.

Під час внутрішніх аудиторських перевірок окремо оцінюється ефективність реалізації супутньої продукції, аналізуються маржинальність товарних груп, наявність «нерентабельних позицій», обґрунтованість цінової політики та відповідність фактичних продажів прогнозним даним.

Контрольні служби Групи «Континіум» здійснюють незалежний моніторинг АЗК, у тому числі раптові інвентаризації товарів швидкого обігу, перевірку коректності звітів барист, контроль за використанням маркетингових акцій (комбо-набори, акції на каву тощо) та правильністю нарахування знижок у програмі лояльності PRIDE [46].

Аудит реалізації продукції на WOG CAFE спрямований на встановлення достовірності облікових даних, дотримання правил списання сировини, коректність формування собівартості та виявлення можливих зловживань: необлікованих продажів, крадіжок сировини, завищення норм витрат. Аудитор перевіряє відповідність фактичних залишків нормативним, правильність застосування цін, повноту проведення розрахункових операцій через РРО, відповідність обліку виручки та податкового обліку. Результати аудиту використовуються для вдосконалення системи внутрішнього контролю та підвищення ефективності діяльності.

Таким чином, організація обліку та аудиту реалізації продукції ТОВ «Петрол Партнер» та його підрозділів забезпечує достовірність формування фінансових результатів, контроль за рухом сировини та готових виробів, а також дотримання нормального рівня матеріальної відповідальності персоналу. Правильне калькулювання собівартості продукції власного виробництва, своєчасне документування операцій, використання РРО при продажу та регулярний аудит дозволяють мінімізувати ризики втрат і зловживань, забезпечити повноту оприбуткування виручки та підвищити економічну ефективність діяльності закладу громадського харчування.

Внутрішній аудит і регулярний моніторинг забезпечують відповідність корпоративним стандартам Групи «Континіум», до якої належить ТОВ «Петрол Партнер», що сприяє підвищенню ефективності діяльності, прозорості

фінансових потоків і стабільності розвитку підприємства на конкурентному ринку.

2.3. Податкові аспекти обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг): порядок, документи та відображення

Діяльність WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер», що здійснює виробництво та реалізацію готової продукції громадського харчування, ґрунтується на чинному законодавстві України. Оскільки підприємство перебуває на загальній системі оподаткування, є платником ПДВ і належить до категорії великих платників податків, воно зобов'язане забезпечувати відповідність облікових і виробничих процесів нормам податкового, бухгалтерського та санітарного законодавства.

Основним нормативним документом, що регулює порядок оподаткування реалізації продукції, є Податковий кодекс України [52]. Він визначає правила формування податкових зобов'язань з податку на додану вартість при продажу товарів і продукції власного виробництва, строки і порядок подання податкової звітності, а також особливості ведення податкового обліку великими платниками. Підприємство також повинно дотримуватися законодавчих норм щодо акцизного податку у випадку реалізації підакцизних товарів на АЗС, зокрема алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, що потребує наявності відповідних ліцензій [54].

Бухгалтерський облік операцій виробництва і реалізації харчової продукції здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Застосування НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати» забезпечує правильне формування собівартості продукції, а НП(С)БО 15 «Дохід» регламентує визнання доходів від реалізації продукції та послуг [16]. Ведення обліку руху грошових коштів через реєстратори

розрахункових операцій здійснюється відповідно до Закону України «Про застосування РРО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та нормативних актів ДПС щодо обов'язкового використання РРО/ПРРО на АЗС.

Окремий блок законодавства стосується санітарних і технологічних вимог до виробництва страв і напоїв. Підприємство повинно дотримуватися вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», а також впровадженої на території України системи НАССР, яка регламентує контроль критичних точок під час зберігання продуктів, термічної обробки, приготування та реалізації страв швидкого харчування (табл. 2.6). Крім того, важливими є правила маркування харчових продуктів, санітарні норми щодо обладнання, інвентарю та персоналу, затверджені Міністерством охорони здоров'я України [37].

Як великий платник податків, підприємство підлягає посиленому контролю з боку податкових органів, подає звітність у спеціальному порядку та дотримується вимог щодо електронного адміністрування ПДВ, що забезпечує повний контроль за рухом податкового кредиту та податкових накладних.

Таблиця 2.6

Регуляторні вимоги та сфери їх застосування в діяльності підприємства

Нормативний документ	Сфера регулювання	Що забезпечує в діяльності
Податковий кодекс України	Оподаткування реалізації, ПДВ, акцизи	Формування податкових зобов'язань, податкова звітність великих платників
Закон «Про бухгалтерський облік...»	Вимоги до бухгалтерського обліку та звітності	Правильне відображення результатів діяльності, подання фінзвітності
НП(С)БО 9, 15, 16	Облік запасів, доходів і витрат	Формування собівартості продукції та фінрезультату
Закон «Про РРО...»	Розрахункові операції	Контроль готівкових/безготівкових розрахунків, фіскалізація продажів
Закон «Про безпечність та якість харчових продуктів»	Виробництво та реалізація їжі	Санітарні норми, простежуваність продуктів, відповідальність за безпеку
НАССР (англ. Hazard Analysis and Critical Control Points)	Контроль критичних точок виробництва	Запобігання харчовим ризикам і псуванню продукції

Продовження таблиці 2.6

Закон про ліцензування + акцизне регулювання	Торгівля алкоголем і тютюном	Наявність ліцензій, контроль підакцизних товарів
Закон «Про захист прав споживачів»	Якість послуг і товарів	Дотримання стандартів сервісу та маркування, робота зі скаргами

Діяльність з торгівлі нафтопродуктами та супутніми товарами на автозаправній станції додатково регулюється нормами законодавства про ліцензування окремих видів діяльності, а також правилами зберігання і реалізації пального [31]. Наведена таблиця демонструє, що діяльність підприємства регулюється широким спектром нормативних документів, які охоплюють податкову, бухгалтерську, санітарно-гігієнічну, ліцензійну та споживчу сфери. Виконання вимог цих документів забезпечує:

Фінансову дисципліну – правильне ведення обліку, своєчасна сплата податків, контроль розрахункових операцій.

Якість і безпеку продукції – відповідність харчових продуктів санітарним нормам, контроль критичних точок виробництва, запобігання харчовим ризикам.

Законність продажу алкогольних та тютюнових товарів – наявність ліцензій і контроль підакцизних продуктів.

Задоволення споживачів – дотримання стандартів якості та сервісу, робота зі скаргами та відповідність маркуванню.

Податковий аудит реалізації продукції на підприємстві «Петрол Партнер» та його підрозділах має на меті перевірку правильності нарахування та сплати податків (ПДВ, податок на прибуток, акцизи, податок з доходів фізичних осіб тощо), контроль відповідності фінансової та податкової звітності фактичним продажам, виявлення помилок або ризиків ухилення від оподаткування, забезпечення фіскальної дисципліни та дотримання законодавства про РРО (реєстратори розрахункових операцій) [7].

Порядок проведення аудиту реалізації продукції:

1. Підготовчий етап:

- визначення об'єкта аудиту: продажі продукції (їжа, напої, алкогольні та підакцизні товари);
- збір нормативно-правової бази: Податковий кодекс, Закон про РРО, НП(С)БО, внутрішні інструкції WOG SAFE;
- формування комісії або визначення аудитора.

2. Перевірка первинних документів (табл. 2.7):

- аналіз чеків, накладних, рахунків-фактур;
- перевірка правильності фіскалізації продажів через РРО;
- зіставлення даних продажів з бухгалтерським обліком та касовими звітами.

3. Контроль нарахування податків:

- ПДВ: перевірка коректності ставок, відображення податкових зобов'язань;
- податок на прибуток: перевірка формування доходів від реалізації;
- акцизний податок: на алкоголь та тютюн, відповідність ліцензій та обліку підакцизних товарів .

4. Перевірка відповідності законодавству:

- дотримання правил ведення касових операцій (Закон «Про РРО»);
- наявність і правильне використання ліцензій на продаж алкоголю;
- дотримання вимог щодо оформлення документації та збереження її протягом встановленого терміну.

Таблиця 2.7

Основні документи для аудиту реалізації продукції

Документ	Призначення
Чеки РРО / фіскальні звіти	Контроль касових операцій і підтвердження доходів
Накладні / товарні чеки	Підтвердження приймання та відпуску товарів
Рахунки-фактури (при необхідності ПДВ)	Формування податкового кредиту/зобов'язання
Книга обліку доходів і витрат	Підстава для нарахування податку на прибуток / єдиного податку
Ліцензії на алкоголь та підакцизні товари	Підтвердження законності продажу підакцизної продукції

Продовження таблиці 2.7

Внутрішні документи (звіти, калькуляції, журнали продажів)	Перевірка правильності відображення реалізації в обліку
--	---

5. Складання висновку аудиту:

- виявлені порушення та ризики;
- рекомендації щодо виправлення помилок та оптимізації податкового обліку;
- визначення заходів для уникнення штрафів і недоплат податків [5].

Так, діяльність WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер» здійснюється відповідно до чинного законодавства України та регламентується низкою нормативних документів, що охоплюють податкову, бухгалтерську, санітарно-гігієнічну, ліцензійну та споживчу сфери; дотримання вимог Податкового кодексу, законів про бухгалтерський облік, РРО, безпечність харчових продуктів, НАССР та ліцензування підакцизних товарів забезпечує правильне формування податкових зобов'язань, точний облік доходів і витрат, фіскалізацію продажів, безпеку та якість продукції, законність реалізації алкогольних і тютюнових товарів, а також задоволення споживачів; проведення податкового аудиту реалізації продукції дозволяє перевіряти відповідність фінансової та податкової звітності фактичним продажам, виявляти порушення та ризики, оптимізувати податковий облік і забезпечувати виконання законодавчих вимог, що є необхідною умовою ефективної, безпечної та законної діяльності кафе [8].

РОЗДІЛ 3

ПРОЕКТ ОПТИМАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

3.1 Проект оптимізації обліку, аудиту, контролю, аналізу реалізації продукції (робіт, послуг)

Оптимізація обліку, аудиту, контролю та аналізу реалізації продукції, робіт і послуг є одним із ключових напрямів підвищення ефективності діяльності сучасних підприємств громадського харчування, зокрема WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер». У сучасних умовах ведення бізнесу точний і своєчасний облік доходів та витрат, контроль за рухом продукції і грошових коштів, а також регулярний аналіз результатів реалізації продукції є необхідними для забезпечення фінансової дисципліни, дотримання податкового та бухгалтерського законодавства, запобігання ризикам порушень і оптимізації управлінських рішень.

Проект оптимізації покликаний інтегрувати облік, аудит, контроль і аналітику у єдину систему, що дозволяє підвищити ефективність управління продажами, забезпечити якість обслуговування клієнтів, зменшити втрати продукції та підвищити рентабельність діяльності підприємства.

Організація обліку реалізації готової продукції у WOG SAFE повинна забезпечувати своєчасне відображення господарських операцій, точне документальне підтвердження відпуску страв та напоїв, а також формування достовірної інформації для управлінських рішень. Підприємство застосовує стандартизовані форми первинних документів, що підтверджують продаж, – касові чеки, товарні накладні, акти виконаних послуг та електронні реєстри продажів, що інтегруються із системою обліку [12].

Система бухгалтерського обліку, оподаткування, внутрішнього контролю та аудиту WOG SAFE ґрунтується на поєднанні централізованого управління та роботи окремих структурних підрозділів кафе, через які здійснюється виробництво та реалізація готової продукції, включаючи напої, страви швидкого харчування та супутні товари. Усі кафе підприємства працюють на загальній системі оподаткування, що обумовлено великим обсягом операцій, значним оборотом та статусом платника ПДВ.

Для оцінки вибуття запасів застосовується ФІФО-метод, а для нарахування амортизації необоротних активів – прямолінійний метод. Централізована ІТ-система, що включає програмне забезпечення підприємства, М.Е.Дос та внутрішню CRM-інфраструктуру, забезпечує синхронізацію даних між кухнею, торговими точками, менеджерами та центральною бухгалтерією.

Сучасна система обліку також передбачає інтеграцію автоматизованих модулів контролю залишків продуктів і готової продукції, що дозволяє оперативно виявляти розбіжності, запобігати псуванню продукції та мінімізувати витрати на ручний аудит. Це підвищує прозорість обліку та дозволяє менеджменту приймати точні управлінські рішення щодо планування закупівель, оптимізації асортименту та контролю собівартості [41].

Для систематизації та порівняльного аналізу облікової політики підприємства наведено таблицю (табл.3.1), що демонструє відповідність наказу

Таблиця 3.1

Порівняльні відомості щодо оцінки облікової політики

№ з/п	Опис за Наказом підприємства	Передбачено Методичними рекомендаціями № 635	Рекомендовано як ПРОЕКТ	Оцінка ефекту (в п.3.3.)
1	Визначення методу оцінки запасів (ФІФО/СО)	Метод ФІФО або середньозважена собівартість	Запровадження автоматизованого обліку запасів із вибором оптимального методу залежно від категорії продукції	Зменшення помилок у формуванні собівартості, точніше визначення фінрезультату

Продовження таблиці 3.1

2	Визнання доходів від реалізації	За фактом передачі права власності або надання послуг	Визнання доходів у момент фіскалізації продажу через РРО	Точне відображення доходів, своєчасна податкова звітність
3	Облік витрат на виробництво	Розподіл прямих та непрямих витрат на калькуляційні одиниці	Впровадження детальної калькуляції витрат із автоматичним розподілом за групами продукції	Контроль за витратами, оптимізація собівартості
4	Облік основних засобів	Лінійний метод нарахування амортизації	Використання системи автоматичного обліку амортизації із можливістю вибору методу за класами активів	Зменшення ризику помилок, прозорість обліку основних засобів
5	Облік грошових коштів	Ведення касової книги та РРО	Інтеграція обліку касових і безготівкових операцій в електронну систему з контролем РРО	Підвищення контролю за рухом коштів, зменшення фінансових ризиків
6	Податковий облік	Ведення окремого податкового обліку для ПДВ та акцизів	Автоматизація формування податкових накладних і звітності, контроль електронного адміністрування ПДВ	Зменшення ризику штрафів і помилок, своєчасне подання податкової звітності
7	Контроль якості продукції	Періодичні перевірки та звіти	Впровадження системи НАССР та електронного журналу контролю критичних точок	Запобігання харчовим ризикам, підвищення безпеки продукції
8	Облік ліцензій і підакцизних товарів	Ведення журналу ліцензій	Автоматизований облік ліцензій та контроль продажу алкоголю/тютюну	Забезпечення законності продажу, контроль дотримання ліцензійних вимог

підприємства чинним Методичним рекомендаціям № 635 [39] та пропонований проект удосконаленої політики, а також оцінку ефекту від запровадження окремих положень.

Порівняльна таблиця щодо оцінки облікової політики WOG CAFE показує відповідність діючих процедур підприємства нормативним вимогам та методичним рекомендаціям, одночасно визначаючи напрями для оптимізації. Впровадження запропонованих проєктних рішень дозволяє підвищити точність обліку запасів та доходів, забезпечити своєчасну і коректну фіскалізацію продажів, оптимізувати розподіл витрат, підвищити прозорість обліку основних засобів та контролювати законність продажу підакцизної продукції. Очікуваний ефект від реалізації проєкту полягає у зменшенні ризику помилок та штрафів, підвищенні ефективності документообігу, точності фінансової та податкової звітності, а також у покращенні управлінських рішень та контролю за рухом продукції.

Для більш детального регламентування посадових обов'язків бухгалтерів та співробітників структурних підрозділів WOG CAFE пропонується розглянути таблицю порівняння посадової інструкції, яка демонструє, як розділи інструкції відповідають нормативним вимогам та які положення доцільно включити у проєкт (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Порівняльна оцінка розділів посадової інструкції

Опис за розділами	Рекомендовано нормативними актами	Проєкт посадової інструкції	Оцінка ефекту
Загальні положення	Визначення посади, підпорядкування	Бухгалтер підпорядковується головному бухгалтеру, працює в системі централізованого обліку та координує операції кафе	Упорядкування відповідальності та вертикалі управління
Функції	Ведення бухгалтерського обліку	Облік реалізації готової продукції, формування собівартості страв і напоїв, контроль ПДВ і податкових накладних, опрацювання касових і безготівкових операцій	Скорочення затримок у документообігу, підвищення точності даних та фінансових результатів

Продовження таблиці 3.2

Права	Отримання документів	Доступ до CRM, програмного забезпечення та внутрішніх звітів кафе, складання запитів щодо операцій з реалізації продукції, внесення даних про продажі та залишки	Поліпшення аналітики продажів, контроль руху готової продукції та фінансових операцій
Відповідальність	За достовірність обліку	За коректність відображення доходів від реалізації продукції, своєчасність податкових накладних та точність обліку залишків	Мінімізація штрафів і податкових ризиків, підвищення достовірності фінансової та управлінської звітності

Такий підхід дозволяє чітко визначити функції та права працівників, що підвищує ефективність внутрішнього контролю та точність бухгалтерського і податкового обліку реалізації готової продукції [49].

Запропоновані зміни дозволяють чітко розмежувати функції бухгалтерів, підвищують ефективність внутрішнього контролю, забезпечують своєчасне формування податкових документів і достовірної звітності щодо продажів готової продукції. Введення таких положень сприяє узгодженості дій між центральною бухгалтерією та персоналом АЗК, зменшенню ризиків помилок у обліку та скороченню трудовитрат на звірку та коригування даних [29].

Особливу увагу проект наказу приділяє підвищенню кваліфікації бухгалтерів та співробітників АЗК. Регулярне навчання щодо нововведень податкового законодавства, правил оформлення і процедур контролю дозволяє зменшити ризики помилок і штрафів, підвищує оперативність документообігу і забезпечує відповідність законодавству [51].

Крім того, проект наказу передбачає використання аналітичних інструментів для моніторингу прибутковості окремих АЗК та товарних груп, що дає змогу виявляти ефективні та збиткові сегменти, планувати маркетингові акції та оптимізувати закупівлі. Це дозволяє підвищити загальну рентабельність мережі.

Важливим елементом вдосконалення є стандартизація процесів документообігу та узгодження посадових обов'язків бухгалтерів з внутрішніми контролюями. Це дозволяє уникати дублювання операцій, скорочує час на перевірки та узгодження даних між центральною бухгалтерією та АЗК, підвищує точність і надійність фінансової інформації [45].

Узагальнюючи, впроваджена облікова політика і запропоновані регламенти створюють цілісну, узгоджену і прозору систему ведення бухгалтерського і податкового обліку, що забезпечує достовірність фінансової звітності, контроль за рухом товарів і коштів, ефективність управлінських процесів і стійке функціонування підприємства, що сприяє його подальшому розвитку і зміцненню позицій на ринку.

3.2 Оптимізація податкової політики в частині операцій зі здійснення реалізації продукції (робіт, послуг)

Оптимізація податкової політики у сфері реалізації продукції WOG SAFE передбачає застосування сучасних аналітичних та математичних методів для підвищення ефективності оподаткування, мінімізації податкових ризиків та раціонального використання ресурсів підприємства. Одним із ключових напрямів є математичне моделювання процесів обліку та розподілу витрат для прийняття обґрунтованих рішень щодо податкового навантаження [48].

Застосування математичних методів для оптимізації податків і витрат

Лінійне програмування для визначення оптимального розподілу непрямих витрат між різними видами продукції (страви, напої, супутні товари) з метою точного формування собівартості та мінімізації податкового навантаження на прибуток.

Моделі прогнозування доходів і ПДВ на основі часових рядів і сезонності продажів для своєчасного планування податкових платежів.

Сценарний аналіз амортизаційних нарахувань – вибір оптимального методу нарахування амортизації для обладнання кафе (лінійний, дегресивний) з урахуванням податкових вигод та впливу на фінансовий результат.

Оптимізація списання запасів – застосування математичних моделей для вибору між ФІФО та середньозваженою собівартістю залежно від категорії продукції, що дозволяє мінімізувати податкові витрати при реалізації швидкопсувних товарів [25].

Автоматизація розрахунків та інтеграція з обліковими системами

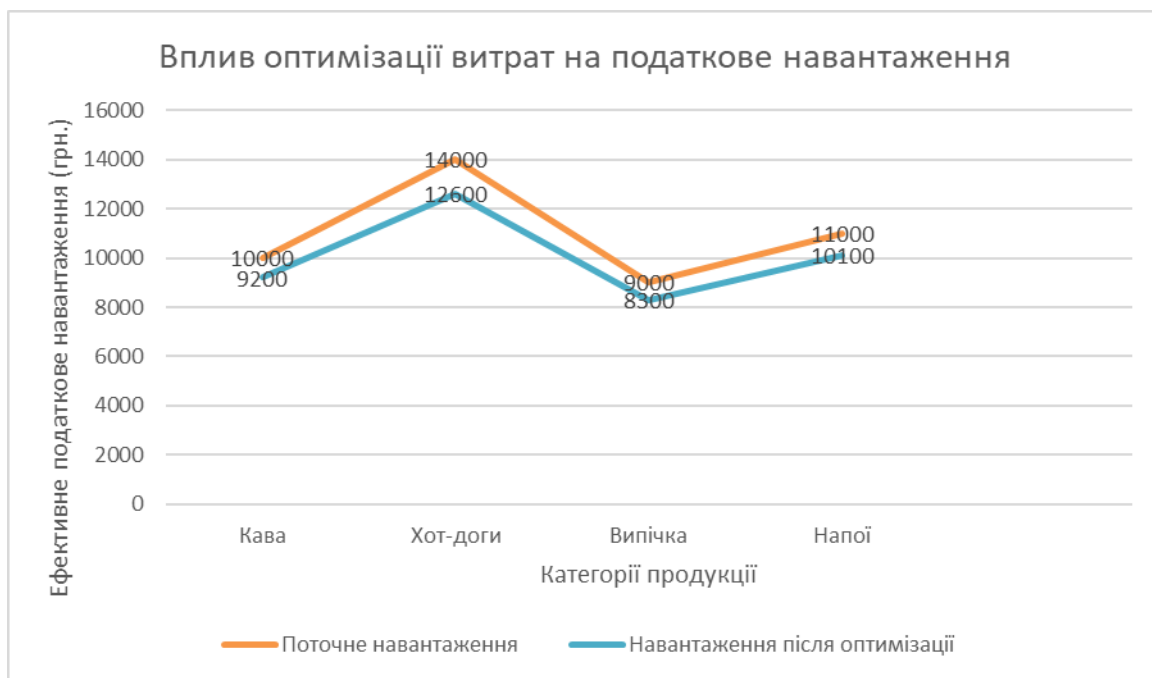
Використання інтегрованих модулів програмного забезпечення та Excel/Python для автоматичного розрахунку оптимального податкового навантаження.

Формування аналітичних звітів за категоріями продукції з урахуванням ПДВ, податку на прибуток та акцизів для оперативного управління податковими ризиками.

Таблиця 3.3

Оптимізація непрямих витрат на продукцію WOG CAFE

Категорія продукції	Загальні непрямі витрати, грн	Розподіл витрат (%)	Собівартість одиниці, грн	Пропозиція для оптимізації
Гарячі страви	50 000	40	25	Застосувати лінійне програмування для точного розподілу витрат
Напої	20 000	16	10	Оптимізувати витрати на інгредієнти з урахуванням ПДВ
Десерти	15 000	12	12	Використати ФІФО для списання швидкопсувних запасів
Супутні товари	40 000	32	8	Моделювання сезонних продажів для розподілу податкових зобов'язань

На графіку чітко видно, що після впровадження оптимізацій податкове навантаження на всі категорії продукції WOG CAFE знижується – в середньому на 5–10%, що підтверджує ефективність застосування математичних методів розподілу витрат і моделювання податкових платежів.

Проведена оцінка та оптимізація розподілу непрямих витрат за категоріями готової продукції WOG CAFE (табл. 3.3) свідчить про наявність значного резерву для зменшення податкового навантаження та підвищення рентабельності продажів. Результати таблиці підтверджують, що застосування математичних методів – лінійного програмування, оптимізації вибору методу списання запасів, прогнозування сезонності та аналізу податкових наслідків амортизації – забезпечує більш обґрунтований розрахунок собівартості та відображення податкових зобов'язань [22].

Оптимізація витрат дозволяє:

- точніше розподіляти податковий тиск між різними видами продукції залежно від їх маржинальності;
- мінімізувати ризики завищення витрат або неправомірного формування фінансового результату;
- підвищити конкурентоспроможність продукції шляхом збереження оптимального рівня цін;

– забезпечити зростання фінансової стійкості підрозділу та зменшення ризику штрафних санкцій.

Застосування запропонованих підходів у податковій політиці WOG SAFE сприятиме зміцненню контролю за витратами, більш прогнозованому формуванню податкових платежів, а також збільшенню прибутковості реалізації готової продукції [24].

Податкова модель діяльності WOG SAFE як підрозділу ТОВ «Петрол Партнер» формується відповідно до вимог чинного податкового законодавства України та особливостей операцій з виробництва й реалізації готової продукції громадського харчування (табл. 3.4). Оскільки кафе працює на загальній системі оподаткування, ключовими елементами податкового навантаження є податок на додану вартість, податок на прибуток, акцизний податок на алкогольну продукцію, а також податки з фонду оплати праці. Таблиця 3.4 узагальнює специфіку нарахування та впливу основних податків на діяльність WOG SAFE з урахуванням особливостей ціноутворення, собівартості та вимог фіскального контролю [27].

Таблиця 3.4

Особливості податкової моделі підприємства

Податок	База оподаткування	Особливості для діяльності WOG SAFE
ПДВ (20%)	Реалізація страв, напоїв, супутньої продукції	Щоденне формування податкових зобов'язань через РРО/ПРРО; необхідність коректного відображення доходів та собівартості
Акцизний податок (5%)	Реалізація алкоголю	Обов'язкове ліцензування, ведення обліку підакцизних товарів, фіскалізація кожної операції
Податок на прибуток (18%)	Фінансовий результат від продажу готової продукції	Високий вплив правильного розподілу непрямих витрат, методики калькулювання собівартості, списання запасів накладними і калькуляціями
ПДФО, ВЗ, ЄСВ	Витрати на персонал (кухарі, бариста, продавці)	Значна частка у структурі витрат WOG SAFE через велику кількість залучених працівників у сервісі
Місцеві податки	Торговельна діяльність та використання площ АЗК	Незначні, але враховуються при оцінці прибутковості підрозділів

Продовження таблиці 3.4

Екологічні та санітарні платежі (при необхідності)	Використання одноразового посуду, утворення харчових відходів	Зростаюча увага контролюючих органів до відповідності екостандартам
--	---	---

Аналіз податкової моделі WOG CAFE підтверджує, що найбільший вплив на фінансові результати підрозділу мають ПДВ та податок на прибуток, правильність визначення яких на пряму залежить від точності калькулювання собівартості та повноти фіскалізації операцій. Реалізація алкогольних напоїв додатково ускладнює систему оподаткування через необхідність ліцензування і контролю підакцизних товарів. Раціональне управління витратами на персонал також є суттєвим чинником податкового навантаження. Таким чином, удосконалення облікових методик, застосування автоматизованих систем та оптимізація розподілу витрат можуть значно підвищити податкову ефективність та рентабельність кафе в структурі АЗК.

Управління ПДВ є одним із найважливіших напрямів оптимізації, адже навіть невеликі розриви між податковим кредитом та податковими зобов'язаннями призводять до тимчасових касових розривів або перевищення навантаження на оборотний капітал [15]. Якщо податкові зобов'язання перевищують податковий кредит у певному періоді, підприємство фактично фінансує державу власними обіговими коштами. Оптимізація можлива шляхом математичного мінімізації різниці між обсягом вхідного та вихідного ПДВ. Наприклад, якщо протягом місяця податковий кредит становить 5650 тис. грн, а податкові зобов'язання – 6300 тис. грн, різниця у 650 тис. грн вказує на резерви для оптимізації (табл. 3.5). При зміщенні графіків оплат постачальникам, укладанні договорів з фіксованими датами реєстрації податкових накладних або перегляді динаміки продажів у різні періоди місяця можна зменшити цей розрив, забезпечивши більш рівномірний потік ПДВ і скоротивши потребу у додатковому фінансуванні.

Математична модель узгодженості ПДВ (мінімізація розриву ПЗ та ПК)
[17]:

$$\min |ПК_t - ПЗ_t|$$

$ПК_t$ – податковий кредит на момент t (часу);

$ПЗ_t$ – податкові зобов'язання на момент t (часу) [49].

Таблиця 3.5

Приклад оптимізації ПДВ протягом місяця

Період	Податковий кредит (тис. грн)	Податкові зобов'язання (тис. грн)	Різниця	Коментар
1–10	1850	2300	+450	надлишок ПЗ, високе навантаження
11–20	1700	1800	+100	баланс покращується
21–30	2100	2200	+100	близьке до оптимального
Разом	5650	6300	+650	можливість оптимізації

Розрив у 650 тис. грн блокує оборотний капітал.

Оптимізація можлива через:

1. планування дат постачання;
2. коригування графіка оплати постачальникам;
3. зміни графіка акцій WOG.

Підприємство використовує прямолінійний метод амортизації, тобто вартість основних засобів списується рівномірно протягом усього строку служби активу. Це дає стабільний річний витратний навантаження на фінансовий результат і податкові зобов'язання.

Амортизація зменшує оподатковуваний прибуток підприємства. Чим більше амортизація, тим менше податку на прибуток доводиться сплачувати у короткостроковій перспективі. Тому управління амортизацією безпосередньо впливає на фінансовий результат підприємства і оборотний капітал [53].

Оптимізація через:

1. групування активів;
2. перегляд строків корисного використання;
3. податкові різниці.

Оптимізація амортизаційної політики має суттєве значення для WOG SAFE, оскільки підрозділ використовує прямолінійний метод, який передбачає рівномірне нарахування витрат протягом строку служби основних засобів (кавомашини, теплове обладнання, холодильні вітрини тощо). Математичні підходи доводять, що навіть у межах цього методу можливо досягти податкової вигоди шляхом коректного формування груп активів та встановлення економічно обґрунтованих строків експлуатації.

Наприклад, кавомашина вартістю 200 тис. грн амортизується протягом 10 років із щорічною амортизацією 20 тис. грн. Якщо строк скоротити до 7 років, річна амортизація збільшиться до 28,6 тис. грн, що дає можливість тимчасово знизити базу оподаткування податком на прибуток у періоди зниження рентабельності або збільшених інвестицій у обладнання.

Метод списання запасів ФІФО, який застосовується на WOG SAFE для списання сировини та напівфабрикатів, є економічно виправданим у періоди зростання цін на продукти харчування та напої. Він дозволяє списувати першими дешевші партії товарів, залишаючи на складі дорожчі, що тимчасово збільшує фінансовий результат та сприяє реалістичній оцінці запасів. Наприклад, при реалізації 300 порцій хот-догів за собівартістю 40 грн (ФІФО) проти 41,5 грн (середньозважена собівартість), різниця у прибутку становить 450 грн. Це збільшує суму податку на прибуток приблизно на 81 грн, проте забезпечує точніший контроль товарних залишків, простежуваність руху продукції та ефективне управління закупівлями [32].

Комплексна оптимізація податкового навантаження для WOG SAFE передбачає гармонізацію амортизації обладнання, управління ПДВ, вибір ефективних методів калькулювання та обліку залишків готової продукції й сировини. Застосування математичної моделі й сценарного аналізу демонструє

можливість скорочення податкових витрат приблизно на 7–12% у місяць завдяки трьом основним напрямам:

- зменшення податкового навантаження з ПДВ – до 100–150 тис. грн/міс.
- оптимізація розподілу непрямих витрат у калькуляціях – до 70–100 тис. грн/міс.
- коригування амортизаційної політики та контролю списання запасів – ще до 50–80 тис. грн/міс.

Загальна прогнозована економія для мережі кафе на АЗК може перевищувати 200–300 тис. грн щомісячно, при цьому всі управлінські рішення реалізуються в межах законодавства та з покращенням рентабельності підрозділів.

Узагальнюючи, можна зазначити, що «Петрол Партнер» має значний потенціал для оптимізації своєї податкової політики без зміни системи оподаткування чи методів обліку, які вже застосовуються. Використання математичних моделей дозволяє точніше аналізувати потоки ПДВ, коректно розподіляти витрати, ефективнішим чином планувати амортизаційні нарахування та формувати оптимальні складські залишки. Усі ці підходи дають змогу зменшити податкове навантаження, збільшити рентабельність діяльності АЗК та підвищити фінансову гнучкість підприємства у коротко- та середньостроковій перспективі.

3.3 Оцінка ефективності впровадження проекту оптимізації організації обліку та аудиту реалізації продукції (робіт, послуг) в рамках досліджуваного підприємства

Оцінка ефективності впровадження проекту оптимізації оподаткування та організації обліку реалізації готової продукції на підприємстві ТОВ «WOG SAFE» передбачає комплексне дослідження всіх етапів управлінського,

бухгалтерського та податкового процесу, а також впливу нових процедур на фінансові результати та управлінську прозорість. Підприємство, що здійснює діяльність у сфері продажу готових страв та напоїв, має високу оборотність активів і значний обсяг фінансових потоків, що вимагає впровадження автоматизованих систем контролю та обліку для забезпечення своєчасного формування податкових зобов'язань та достовірності звітності [26].

У процесі оптимізації були впроваджені алгоритми розподілу непрямих витрат між підрозділами кафе та видами реалізованої продукції, застосовано прямолінійний метод нарахування амортизації основних засобів, а також метод ФІФО для управління запасами інгредієнтів і прогнозування собівартості реалізованих страв, що забезпечило коректність розрахунків податку на прибуток і ПДВ.

Аналіз впровадження проекту показав, що автоматизація облікових процесів та централізація даних дозволила зменшити ризики помилок у нарахуванні ПДВ і податку на прибуток, оптимізувати податкове навантаження на підприємство, підвищити ефективність управління грошовими потоками та залишками продукції. Важливим результатом стало зменшення часу на формування звітності та скорочення ручного обліку, що безпосередньо впливає на оперативність прийняття управлінських рішень. Завдяки розподілу непрямих витрат між підрозділами, введенню централізованих методів обліку та планування амортизаційних відрахувань вдалося встановити прозорі механізми розрахунку податкової бази і скоригувати облік операцій, що підпадають під ПДВ, податок на прибуток та інші податкові зобов'язання. Впроваджена система дозволила ефективно контролювати дебіторську та кредиторську заборгованість, забезпечити своєчасне закриття фінансових періодів та формування достовірної фінансової звітності за всіма рахунками класу 7, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність підприємства та дозволяє планувати податкові платежі без додаткових ризиків штрафів і пені [21].

Особливо ефективним виявилось застосування математичних методів для прогнозування залишків інгредієнтів, готових страв та напоїв, що дало змогу

оптимізувати запаси і визначати точну собівартість реалізованої продукції. Впроваджена модель забезпечує коректне визначення податкових зобов'язань на кожен підрозділ кафе та дозволяє прогнозувати майбутні надходження і витрати, що підвищує фінансову прозорість і дозволяє формувати оптимальні плани закупівель та виробництва страв. Додатковим результатом стало впровадження системи контролю за операціями з електронними платежами та картками лояльності, яка дозволяє автоматично коригувати податкові накладні та доходи підприємства відповідно до фактичного вибору продукції клієнтом, що виключає можливість помилкового відображення авансових платежів або нереалізованих сум, і сприяє точності формування податкових декларацій.

Впровадження проекту оптимізації податкової політики дозволило підвищити якість управлінського контролю і забезпечити відповідність нормативним документам, у тому числі законодавчим вимогам щодо ПДВ та податку на прибуток. Застосування централізованого контролю і автоматизованих алгоритмів обліку дає змогу виявляти потенційні ризики на ранніх стадіях, коригувати фінансові потоки, оптимізувати витрати та зменшувати податкове навантаження без порушення законодавства. Крім того, вдосконалені процеси дозволяють контролювати повноту і достовірність інформації в системі, що підвищує ефективність управлінських рішень і дозволяє прогнозувати фінансові результати на основі реальних даних [30].

Аналіз результатів впровадження проекту показав, що підвищення точності податкового обліку, оптимізація розподілу витрат, прогнозування залишків та автоматизація процесів дозволяють підприємству значно покращити фінансові показники, підвищити оборотність активів, зменшити кількість помилок у звітності та підвищити фінансову самодостатність.

Систематичне використання автоматизованих процедур, математичних моделей і централізованого контролю за операціями з реалізації продукції дозволяє уникати перевитрат, зменшувати ризики податкових санкцій і покращувати ефективність управлінського обліку. У підсумку, впровадження проекту оптимізації податкової політики та організації обліку реалізації страв і

напоїв на підприємстві ТОВ «WOG SAFE» створює умови для стабільного розвитку мережі, масштабування бізнесу, підвищення прозорості фінансових процесів і забезпечення законності формування податкових зобов'язань, що безпосередньо впливає на стійкість та конкурентоспроможність підприємства на регіональному ринку.

Проект оптимізації також дозволив сформувати уніфіковані процедури обліку, що включають стандартизовані підходи до формування податкових накладних, відображення операцій у бухгалтерській системі, контроль за дебіторською і кредиторською заборгованістю, а також коригування залишків інгредієнтів і готової продукції. Завдяки впровадженним процедурам зменшено ризики неправомірного формування доходів і податкових зобов'язань, оптимізовано використання оборотних коштів і активів, підвищено ефективність управління запасами та обслуговування клієнтів. Автоматизація дозволяє зменшити вплив людського фактора, уникати помилок у розрахунках ПДВ і податку на прибуток, а також забезпечувати своєчасну подачу податкових декларацій і звітності. Всі ці зміни призвели до підвищення фінансової дисципліни, прозорості обліку та забезпечення законності податкових операцій [47].

Одним із ключових аспектів оцінки ефективності впровадження проекту є вплив нових процедур на управлінські рішення та планування ресурсів у довгостроковій перспективі. Впроваджена система дозволяє здійснювати гнучке бюджетування, передбачати зміни в податковому навантаженні та оперативно реагувати на коливання попиту на страви та напої.

Використання математичних моделей і автоматизованих алгоритмів прогнозування запасів інгредієнтів і амортизаційних нарахувань дозволяє оптимізувати оборотність активів, зменшувати непрямі витрати і підвищувати рентабельність реалізації продукції, що у результаті забезпечує стабільне зростання прибутковості та підвищення фінансової стійкості підприємства [34].

Особливу роль відіграє інтеграція внутрішньої CRM-системи з бухгалтерським і податковим обліком, що дозволяє відслідковувати весь

ланцюг операцій від моменту замовлення клієнтом страви чи напою до формування остаточної реалізації, коригуючи суму ПДВ і доходів відповідно до фактичного вибору продукції, що створює умови для прозорого і достовірного обліку. Застосування таких процедур дозволяє також проводити аналітику щодо поведінки клієнтів, визначати популярні страви та напої, напрямки реалізації, а також прогнозувати потенційні надходження у наступних періодах, що значно підвищує ефективність фінансового планування та стратегічного управління підприємством [55]. Крім того, використання централізованої системи контролю дозволяє скоротити час обробки даних, підвищити якість внутрішнього аудиту, зменшити ризики помилок у нарахуванні податкових зобов'язань і підвищити рівень відповідності нормативним документам, забезпечуючи стабільний розвиток мережі WOG CAFE та зростання конкурентоспроможності підприємства на регіональному ринку.

Узагальнюючи оцінку ефективності проекту, можна зазначити, що його впровадження дозволило підприємству досягти комплексного покращення податкового обліку та організації управлінського контролю, що забезпечує точність, прозорість і своєчасність формування фінансової звітності. Завдяки інтеграції математичних методів прогнозування, автоматизованих систем обліку та централізованого контролю, підприємство змогло підвищити ефективність використання ресурсів, знизити податкові ризики, оптимізувати витрати і забезпечити стабільний розвиток мережі WOG CAFE, що робить його фінансово стійким, конкурентоспроможним та прозорим для зовнішніх перевірок і внутрішнього управління.

ВИСНОВКИ

У межах даної роботи детально проаналізовано теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку та аудиту операцій із реалізації продукції (робіт і послуг) на підприємстві мережі АЗК «WOG», зосереджуючись на дослідженні підприємства ТОВ «Петрол Партнер». Праця охоплює комплексний підхід до вивчення та вдосконалення системи обліку та контролю реалізації, починаючи з теоретичних основ і закінчуючи розробкою конкретних практичних рекомендацій для підвищення фінансової прозорості та оперативності управлінських рішень.

У вступній частині магістерської роботи визначено актуальність теми, яка полягає в необхідності системного удосконалення процесів обліку, контролю, аудиту та оподаткування операцій із реалізації продукції в мережі АЗК в умовах високого рівня конкуренції, швидкого розвитку цифрових технологій та жорсткого державного регулювання ринку нафтопродуктів.

Тут обґрунтовано важливість формування достовірної інформації про доходи і витрати як основи для прийняття ефективних управлінських рішень. У вступі встановлено мету та завдання дослідження, розкрито об'єкт і предмет, що дозволяє чітко окреслити межі аналізу системи реалізації продукції в діяльності ТОВ «Петрол Партнер», а також визначено практичну цінність і наукову новизну отриманих результатів, які полягають у розробленні пропозицій щодо вдосконалення облікової, контрольної й аудиторської роботи підприємства.

У першому розділі дослідження здійснено теоретико-методологічне обґрунтування предметної сфери. У підрозділі 1.1 розкрито економічну природу операцій з реалізації як основного джерела формування фінансового результату та грошового потоку підприємства. Показано, що в сучасних

умовах, особливо у сфері торгівлі та громадського харчування, ефективна реалізація продукції потребує стандартизованого обліку доходів і витрат, контролю залишків та собівартості продукції, а також інтеграції систем управління продажами, бухгалтерського та податкового обліку. Нормативно-правова база України, включно із законами та національними положеннями (НП(С)БО), створює умови для формалізації та стандартизації цих процесів, що дозволяє підприємствам забезпечувати точність, прозорість і законність фінансової звітності.

Окремо наголошено, що реалізація у сфері нафтотрейдингу зазнала суттєвих трансформацій і стала складною багатокомпонентною економічною категорією, яка включає фактори сервісу, цифровізації та поведінкових змін споживачів.

У підрозділі 1.2 проаналізовано нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту в Україні, що визначає порядок ведення обліку реалізації продукції, формування доходів і витрат, облік запасів, застосування РРО та вимоги до аудиторської перевірки. Встановлено, що, незважаючи на наявність розгалуженої нормативної бази, її застосування у підприємств, що реалізують готові страви та напої, потребує адаптації до специфіки діяльності: високого обороту, значних змінних витрат, списань та швидкої ротації продукції. Доведено, що розроблення внутрішньої облікової політики та детальних регламентів дозволяє забезпечити достовірність фінансових даних, знизити ризики помилок і зловживань, підвищити прозорість обліку та уникнути податкових і аудиторських санкцій.

У підрозділі 1.3 проведено аналіз асортименту, собівартості та конкурентного середовища WOG CAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер», що працює у форматі кафе та кав'ярень на АЗК, у міських локаціях та транспортних вузлах. Встановлено, що широкий асортимент готових страв, напоїв та позицій «здорового харчування», стандартизовані технологічні карти та централізовані закупівлі дозволяють контролювати

витрати, оптимізувати собівартість продукції та забезпечувати високу якість обслуговування.

Порівняльний аналіз конкурентів (OKKO CAFE, SOCAR – Buta Cafe, AMIC – Food Point) показав, що WOG CAFE має конкурентні переваги завдяки мультиформатній присутності, широкому асортименту, стандартизації процесів та централізованому управлінню закупівлями та логістикою. Водночас для збереження і посилення позицій на ринку необхідно продовжувати оптимізацію собівартості, контроль залишків і списань, розширення продуктової лінійки з високою маржинальністю, розвиток digital-каналів продажу та програм лояльності, а також регулярний моніторинг конкурентів і адаптацію асортименту й цінової політики відповідно до ринкових трендів.

Доведено, що комплексне управління асортиментом, витратами та каналами продажу є ключовою передумовою підвищення ефективності діяльності WOG CAFE та збереження її конкурентних переваг у сегменті АЗК-кафе та швидкого харчування. Підсумки теоретичної частини засвідчують: облік і аудит реалізації в галузі є не лише технічною процедурою, а важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності.

Другий розділ роботи розкриває реальний стан організації обліку та аудиту на прикладі діяльності ТОВ «Петрол Партнер». У підрозділі 2.1 проведено комплексний фінансовий аналіз ТОВ «Петрол Партнер» (WOG CAFE) за 2024 р., що включав оцінку ліквідності балансу, фінансової стійкості, рентабельності та оборотності запасів. Встановлено, що підприємство має дефіцит коштів для покриття найбільш термінових зобов'язань, проте достатньо ліквідних активів для покриття коротко- та середньострокових зобов'язань, що забезпечує стабільність діяльності. Попри високий рівень фінансової залежності від позикових коштів, спостерігається зростання мобільних та немобільних активів, значне підвищення рентабельності активів і власного капіталу, а також ефективне управління запасами (скорочення тривалості обороту до 20 днів).

Доведено, що незважаючи на обмежену абсолютну ліквідність, підприємство демонструє позитивну динаміку фінансових показників, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів, зміцнення фінансової стійкості та покращення платоспроможності в коротко- і середньостроковій перспективі.

У підрозділі 2.2 проаналізовано організацію обліку та аудиту реалізації продукції на WOG SAFE (структурному підрозділі ТОВ «Петрол Партнер»). Встановлено, що підприємство забезпечує комплексний контроль за формуванням собівартості, списанням сировини, обліком готової продукції та доходів від реалізації, поєднуючи виробничі та торговельні процеси. Застосування калькуляційних карт, методів ФІФО або середньозваженої собівартості, документальне оформлення руху матеріалів і готової продукції, а також використання РРО/ПРРО гарантують достовірність бухгалтерського та податкового обліку.

Регулярний внутрішній аудит і контрольні перевірки Групи «Континіум» дозволяють виявляти необліковані продажі, перевитрати сировини та інші порушення, забезпечуючи відповідність корпоративним стандартам і підвищення економічної ефективності. Доведено, що належна організація обліку та аудиту реалізації продукції є ключовим механізмом мінімізації фінансових ризиків, забезпечення повноти оприбуткування виручки та підтримки прозорості й стабільності діяльності підприємства на конкурентному ринку.

У підрозділі 2.3 проаналізовано нормативно-правове регулювання діяльності WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер». Встановлено, що підприємство дотримується вимог податкового, бухгалтерського, санітарного, ліцензійного та споживчого законодавства України. Виконання Податкового кодексу, законів про бухгалтерський облік, РРО, НАССР, правил безпечності харчових продуктів та ліцензування підакцизних товарів забезпечує правильне формування податкових зобов'язань, достовірність обліку доходів і витрат, фіскалізацію продажів, безпеку та якість

продукції, законність реалізації алкогольних і тютюнових товарів, а також відповідність стандартам обслуговування клієнтів.

Податковий аудит реалізації продукції дозволяє контролювати відповідність фінансової та податкової звітності фактичним продажам, виявляти порушення і ризики, оптимізувати облік податків та забезпечувати виконання законодавчих вимог. Таким чином, дотримання регуляторних норм і проведення податкового контролю є необхідною умовою ефективної, безпечної та законної діяльності WOG SAFE.

Практичний аналіз дозволив дійти висновку, що система обліку й аудиту відповідає необхідним вимогам, але потребує модернізації інструментів внутрішнього контролю й оптимізації податкового планування.

Третій розділ має проєктно-прикладний характер і спрямований на удосконалення організації обліку, аудиту, контролю, аналізу й оподаткування реалізації продукції на підприємстві.

У пункті 3.1 проаналізовано проєкт оптимізації обліку, аудиту, контролю та аналізу реалізації продукції WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер». Впровадження єдиної інтегрованої системи обліку та контролю забезпечує своєчасне і точне відображення доходів та витрат, контроль руху запасів і грошових коштів, а також регулярний аналіз результатів реалізації продукції.

Запропоновані проєктні рішення – автоматизація обліку запасів, інтеграція PPO та CRM, детальна калькуляція витрат, автоматизований податковий облік, впровадження НАССР та контроль ліцензій на підакцизні товари – дозволяють підвищити точність фінансової і податкової звітності, зменшити ризики помилок і штрафів, оптимізувати собівартість і управлінські рішення.

Вдосконалення посадових інструкцій бухгалтерів і співробітників АЗК, стандартизація документообігу та використання аналітичних інструментів сприяють підвищенню ефективності внутрішнього контролю, прозорості обліку та рентабельності діяльності. Таким чином, реалізація проєкту забезпечує

надійну, узгоджену та прозору систему обліку і контролю, що підвищує фінансову дисципліну, управлінську ефективність і стабільність розвитку підприємства.

У пункті 3.2 проведено аналіз і оптимізацію податкової політики WOG SAFE як структурного підрозділу ТОВ «Петрол Партнер». Використання сучасних математичних і аналітичних методів – лінійного програмування для розподілу непрямих витрат, прогнозування доходів та ПДВ, сценарного аналізу амортизації, оптимізації списання запасів – дозволяє мінімізувати податкове навантаження, підвищити точність формування собівартості та планування податкових платежів.

Автоматизація розрахунків через інтеграцію програмного забезпечення, Excel/Python і CRM-систем забезпечує оперативне управління податковими ризиками, контроль ПДВ та податку на прибуток, а також оптимізацію амортизаційних нарахувань. Оптимізація методів обліку запасів (ФІФО/середньозважена собівартість) та управління податковим кредитом ПДВ дозволяє зменшити потребу у додатковому фінансуванні та підвищити рентабельність.

Комплексна реалізація запропонованих заходів прогнозовано знижує податкові витрати на 7–12 % щомісяця, що становить економію близько 200–300 тис. грн для мережі кафе, одночасно покращуючи фінансову дисципліну, прозорість обліку та управлінську ефективність підрозділу. Оптимізація податкової політики дозволяє забезпечити законність, точність і економічну доцільність фінансових рішень WOG SAFE без зміни системи оподаткування.

У підрозділі 3.3 здійснено оцінку ефективності впровадження проекту оптимізації обліку та податкової політики WOG SAFE, яка показала, що інтеграція автоматизованих систем, математичних моделей прогнозування і централізованого контролю дозволяє підвищити точність і прозорість фінансової та податкової звітності. Впроваджені алгоритми розподілу непрямих витрат, управління амортизацією та запасами, а також контроль ПДВ і доходів

підвищили ефективність управління грошовими потоками, оптимізували податкове навантаження та скоротили ручну обробку даних.

Результатом стало зменшення ризиків помилок і штрафів, підвищення оборотності активів, контроль дебіторської та кредиторської заборгованості, покращення планування закупівель та виробництва, а також забезпечення законності та прозорості податкових операцій. Система дозволяє прогнозувати фінансові показники на основі реальних даних, підтримує стратегічне управління підприємством та сприяє стабільному розвитку мережі, підвищенню рентабельності та конкурентоспроможності WOG CAFE.

Загалом виконане дослідження підтвердило, що облік і аудит реалізації продукції (робіт, послуг) є складною, багаторівневою та високоризиковою сферою, де помилки можуть мати значні фінансові наслідки. Удосконалення цих процесів через підсилення методичної бази, автоматизацію облікових процедур і впровадження ефективної податкової стратегії сприяє формуванню повної, достовірної та своєчасної інформації, яка стає основою успішного управління. Запропоновані у роботі рекомендації мають значний практичний потенціал і можуть бути використані підприємством для подальшого розвитку облікової системи, оптимізації податкового навантаження та формування фінансової політики, спрямованої на забезпечення конкурентних переваг на динамічному ринку продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анкета підприємства ТОВ «Петрол Партнер». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/44763104/ (дата звернення: 28.11.2025)
2. Бабій Н. В., Капінос Г. І. Облік реалізації продукції в сучасних умовах : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 361 с.
3. Баланюк І. Ф., Григорів О. О., Іванюк Т. Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства інноваційна економіка. Інноваційна економіка. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/522> (дата звернення: 28.11.2025).
4. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект. *Облік і фінанси*. 2014, № 2, С. 8-13.
5. Білуха М.Т. Аудит : підруч. Київ : Знання, 2000. 769 с.
6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. Житомир : Рута, 2016. 832 с.
7. Виноградова М. О., Жидєєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 654 с.
8. Голов С. Ф., Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. Київ: Лібра, 2015. 840с.;
9. Голов С. Ф. Управлінський облік : підруч. Київ : Лібра, 2003. 704 с.
10. Гончаров В. М., Касьянова Н. В., Вецепура Н. В., Солоха Д. В. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посіб. Донецьк : СПД Купріянов В. С., 2007. 284 с.

11. Гороховець Ю. А., Джеріна К. С. Бухгалтерський облік готової продукції та проблемні аспекти її оцінки. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 339–345.
12. Гринчук І. І. Проблеми обліку супутньої продукції у виробничих підприємствах. *Економічний форум*. 2017. № 1. С. 75–81.
13. Даньків Й. Я., Брехун Н. С., Вакаров В. М. Облік, аналіз, аудит, звітність та оподаткування в умовах глобалізації економіки : монографія. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/...> (дата звернення: 28.11.2025).
14. Дейнеко Л.В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень (проблеми теорії і практики). Київ : Знання, 2009. 237с.
15. Державна податкова служба України. Офіційний вебсайт. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 28.11.2025).
16. Должанський М. І., Должанський А. М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням П(С)БО : навч. посіб. Львів : ЛБІ НБУ, 2003. 494 с.
17. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 28.11.2025).
19. Закон України «Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.06.1995 № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2278225-98#Text> (дата звернення: 28.11.2025).
20. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 28.11.2025).
21. Зінченко О. В., Гірічева Я. Є. Аудит готової продукції підприємства : тези. 2016. URL: <https://er.knutd.edu.ua/...> (дата звернення: 28.11.2025).

22. Ічітовкіна К. В. Організація і методика обліку і аудиту наявності та руху товарів на підприємствах роздрібної торгівлі. 2018. URL: [http://essuir.sumdu.edu.ua/...](http://essuir.sumdu.edu.ua/) (дата звернення: 28.11.2025).

23. КВЕД-2010: Клас 46.71. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/46/KVED10_46_71.html (дата звернення 28.11.2025)

24. Кокоша С. В. Організація обліку та аналіз наявності і руху готової продукції. URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/26647> (дата звернення: 29.11.2025).

25. Колтунов В. А., Белінська Є. Б. Технологія зберігання продовольчих товарів : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2014. 138 с.

26. Костюк В. М. Облік і аудит реалізації продукції (робіт, послуг). *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування : зб. тез доп. IX міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Луцьк, 21 лист. 2025 р.). Луцьк, 2025. С. 93-95.

27. Кравченко С. Г. Місце готової продукції в обліку. *Облік, аудит, оподаткування та звітність : зб. тез доп. V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Дніпро, 13–14 травня 2021 р.). Дніпро : ДДАЕУ, 2021. С. 30–33.

28. Крупка Я. Д., Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності : навч. посіб. для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит». Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 376 с.

29. Кузьмінський А. М. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Київ : Вища школа, 2015. 223 с.

30. Кулаковська Л. П. Основи аудиту : навч. посіб. Київ : Каравелла, 2015. 312 с.

31. Кучерак Д. Я. Супутня продукція. Дебет-кредит. 2016. № 13 (14). URL: <http://www.dtki.com.ua/show/3cid01587.html> (дата звернення: 28.11.2025).

32. Лозова Т. М., Сирохман І. В. Управління якістю та безпечністю харчових продуктів. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2020. 436 с.

33. Ловінська Л. Г., Жилкіна Л. В., Голенко О. М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 370 с.
34. Макаренко А. П. Аудит : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 184 с.
35. Макаренко А. П. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту звіту про фінансові результати в системі управління економічною безпекою підприємства. Запоріжжя : КПУ, 2015. С. 118–120.
36. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку : навч. посіб. Житомир: Рута, 2016. 476 с.
37. Мардар М. Р., Устенко І. А., Кручек О. А., Макаръ А. Використання принципів НАССР для забезпечення якості та безпечності продуктів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі. Наукові праці ОНАХТ. 2018. Вип. 48. С. 171–182.
38. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах різних видів економічної діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 28.11.2025).
39. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1224-13> (дата звернення: 28.11.2025).
40. Меліхова Т. О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Економіка і держава*. 2017. № 1. С. 51–55.
41. Мостенська Т. Л. Організація виробництва на підприємствах харчової промисловості : підруч. Київ : Кондор, 2021. 492 с.
42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Мінфіну від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 28.11.2025).
43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Мінфіну від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 28.11.2025).

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Мініфіну від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 28.11.2025).

45. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Кондор, 2015. 503 с.

46. Офіційний вебсайт мережі WOG. URL: <https://wog.ua> (дата звернення: 28.11.2025).

47. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 28.11.2025).

48. Офіційний вебсайт Верховної Ради України — база законодавства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 28.11.2025).

49. Офіційний вебсайт видання «Дебет-Кредит. URL: <https://news.dtkt.ua/accounting/individual-transactions/58314-buxgalterskii-oblik-doxodu-vid-realizaciyi-tovariv> (дата звернення 28.11.2025)

50. Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік, внутрішній контроль і економічний аналіз витрат на поліпшення якості продукції: проблеми теорії та методології : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 560 с.

51. Пилипенко К. А., Малюга Н. М. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій. URL: [http://dspace.puet.edu.ua/...](http://dspace.puet.edu.ua/) (дата звернення: 28.11.2025).

52. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 28.11.2025).

53. Подмешальська Ю. В. Удосконалення обліку та аудиту доходів від реалізації готової продукції. Агросвіт. 2021. № 1–2. С. 50–55.

54. Садовська І. Б. Організація обліку, контролю, аналізу і оподаткування: навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 264 с.

55. Стахов О. І. Аудит руху товарів на підприємствах роздрібної торгівлі. Молодий учений. 2018. № 4(56). С. 147–152.

56. Тичинський О. Облік і аудит готової продукції підприємств легкої промисловості : кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра ; Поліський нац. ун-т. Житомир, 2024. 78 с.

ДОДАТКИ